

Mastergradsavhandling i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge 2012

Anne Grete Lund

Emo som ungdomssubkultur - «Never judge a book by its cover»

Høgskolen i Telemark
Fakultetet for helse- og sosialfag,
Institutt for sosialfag

<http://www.hit.no>

© 2012 Anne Grete Lund

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Forsiden er hentet fra en Emo-side på Facebook kalt «Immortality EMO» Hentet 3.5.2012

Sammendrag

Denne avhandlingen ser på hvordan ungdomssubkulturen «Emo» kan forstås i en lokal kontekst. Avhandlingen er en kvalitativ feltarbeidsstudie basert på aktiv bruk av snøballmetoden hvor jeg har vektlagt data jeg fikk i samtaler med nøkkelinformanter både utenfor og innenfor miljøet.

Problemstillingen min består av to spørsmål:

- 1) I hvilken grad kan reproduksjonen av det ungdomskulturelle uttrykket «Emo» lokalt forstås med referanse til Erving Goffmans begrep «stigma» og Howard Beckers begrep om «stempling»?
- 2) Og i forlengelse av dette; hvilke samspill kan vi se mellom hvordan ungdomsidentiteten «Emo» oppfattes av unge som ser den utenfra og unge som identifiserer seg med uttrykket?

Sammen med blant annet teori om subkultur, ungdomskultur og identitet, utgjør Erving Goffman og Howard Becker det teoretiske hovedverktøyet.

Det første kapittelet hvor jeg presenterer min etnografi handler om «Emo» sett utenfra. Hva tenker og mener «sossene» rundt fenomenet «Emo»? Her blir avviksbegrepene stigma og stempling mye brukt i drøftingen av de utsagn og påstander som «sossene» forteller rundt Emo-miljøet.

Det andre kapittelet med etnografi handler om «Emo» opplevd fra innsiden. Hva er motivet for at noen velger dette uttrykket? Hvordan oppleves det å være «Emo» i ulike kontekster? Hvordan fungerer miljøet på innsiden? Her blir også stigma og stemplingsbegrepene drøftet.

I dette kapittelet er det også gjort forsøk på å se hvorvidt det er dissens mellom de påstander/utsagn som kom fra «sossene» på utsiden opp mot det «Emo» forteller fra innsiden.

Temaet musikk blir naturlig nok også en del av materialet i dette analysekapittelet. Dette fordi det ofte er slik at subkulturelle stiler og musikkgenre fremstår som to sider av samme sak(Hebdige, 1983).

Avhandlingen var ment å avdekke lokale forhold. Men det viste seg å være vanskelig og kun snakke om lokale forhold uten å komme inn på andre byer ut over fylkesgrensen, samt å snakke om Emo-fenomenet også utenfor landets grense.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Innholdsfortegnelse	5
Forord.....	9
1 Innledning	11
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	11
1.2 Begrepsavklaringer.....	13
1.2.1 Emo-begrepet.....	13
1.2.2 Identitetsbegrepet.....	14
1.2.3 Stigma og stamlingsbegrepet	14
1.2.4 Subkulturbegrepet.....	15
1.2.5 Begrepet «Soss»	16
1.3 Oppgavens oppbygning og avgrensning videre.....	16
1.4 Presentasjon av problemstilling	18
2 Teoretisk utgangspunkt	19
2.1 Erving Goffman og stigma	19
2.1.2 Oppsummering:.....	22
2.2 Howard Becker og stampling.....	22
2.2.1 Moralske karriere og avvikskarriere.....	25
2.2.2 Oppsummering:.....	26
2.3 Ken Gelder og subkulturer	27
2.3.1 Ungdomskultur	29
2.4 Sarah Thornton og subkulturell kapital.....	30
2.4.1 Birminghamskolen og ungdomssubkultur	31
2.5 Mer om identitetsbegrepet.....	32
2.5.1 Stil og identitet	34
2.6 Hilde Lidèn og Miriam Sandbæk: Ungdomsgjenger	35
2.7 Litteratur rundt fenomenet «Emo»	35
2.7.1 Andy Greenwald om fenomenet «Emo»	35
2.7.2 Leslie Simon og Trevor Kelley om fenomenet «Emo».....	36
2.7.3 «Emo» som ungdomssubkultur og psykisk helse.....	37
2.7.4 Viggo Vestel sitt feltarbeid rundt fenomenet "Emo" i Norge.....	38
2.8 Oppsummering:.....	38

3	Metoder.....	39
3.1	Metode og design	39
3.2	Feltarbeid og samtalesituasjoner	40
3.2.1	Feltarbeid som forskningsmetode	41
3.2.2	Samtale som forskningsmetode	43
3.2.3	Snøballmetoden for å rekruttere informanter fra innsiden.....	44
3.2.4	Snøballmetoden praktisert på Facebook.....	45
3.2.5	Rekruttering av informanter utenfor Emo-miljøet	48
3.3	Analyse og tolkning av data.....	51
3.4	Etiske hensyn	52
3.5	Validitet og reliabilitet i kvalitativ forskning.....	53
3.6	Oppsummering:.....	53
4	"Emo" sett utenfra	54
	«De der jævla svartkledde taperne»	54
4.1	Den tilsynelatende sosiale identiteten	54
4.1.1	Være venn med «Emo»	57
4.1.2	Hvorfor "Emo"?.....	59
4.1.3	Inntrykket av Emo-miljøet generelt	61
4.2	Oppsummering:	65
5	"Emo" sett innenfra	66
	”Never judge a book by its cover”	66
	Den faktiske sosiale identiteten	66
5.1	Biltur nr. 1	66
5.1.1	Fenomenet «Emo»	67
5.1.2	Hvem blir «Emo»?.....	68
5.1.3	«Emo» og «Goth»	70
5.1.4	«Emo» og "Vampyrer"	71
5.1.5	Hva lå bak valget av Emo-uttrykket?.....	73
5.1.6	«Emo» og selvskading	74
5.2	Biltur nr. 2.....	76
5.2.1	«Emo» og musikk	77
5.2.2	Emo-stilen	80
5.2.3	Bakgrunn for valg av Emo-uttrykket	82
5.2.4	"Emo" og selvskading II.....	83
5.3	Biltur nr. 3	84
5.3.1	Ulike grupperinger i samme miljø	84

5.3.2 «Emo» og musikk II	85
5.3.3 "Emo", en skummel ungdomskultur?	86
5.3.4 «Emo» lokalt og «Emo» andre steder	88
5. 4 Biltur nr. 4.....	90
5.4.1 «Emo» lokalt og «Emo» andre steder II	91
5.4.2 «Emo» og selvskading III.....	92
5.5 Oppsummering:.....	94
6 Avsluttende oppsummering:.....	95
Litteraturliste.....	99
Vedlegg	105

Forord

Dette har vært en spennende, men også slitsom og ambivalent reise som nå er ved veis ende.

I perioder har jeg skrevet med stor selvtillit, i andre perioder har jeg skrevet uten tro på hverken meg selv eller avhandlingen.

Det er mange som fortjener en stor tusen takk mens arbeidet med avhandlingen har pågått.

Kanskje særlig en stor takk til de som hele veien har kommet med oppløftende og oppmuntrende ord. Det har betydd så utrolig mye for meg.

Takk til veileder Geir Moshuus for hans engasjement og faglig dyktighet som har loset meg vekk fra de største fallgruvene.

Takk til mine medstudenter for utveksling av mer eller mindre felles erfaringer. «Felles skjebne, felles trøst».

Takk til familie og venner som har hatt troen på meg hele veien.

Og takk kjære Anette for at du er den beste datteren i hele verden, også mens mamma er student igjen.

Porsgrunn, 29.5.2012

Anne Grete Lund

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

«Emo» handler om mye. Det handler om ungdomskultur, det handler om ungdomssubkultur, det er stigma og stemping, det er motstand mot «det normale», det handler om identitet, det handler om musikk og det handler om å ha det gøy sammen med gjengen, men kanskje mest av alt så handler det om å bli anerkjent for den man er?

I 2007 foreslo Ken Gelder i sin bok "Subcultures - Cultural Histories and Social Practice" å skille begrepet subkultur fra begrepet motkultur basert på hvordan de to begrepene fanger inn ulike grader av gruppedeltagelse når de anvendes til å kategorisere deltakelse i konkrete grupper i samfunnet.

Innenfor enhver kultur, vil det alltid være en gruppe mennesker som danner en subkultur forskjellig fra de største kulturene. Deltakere i subkulturer tar ofte i bruk bestemte verdier, ritualer og/eller andre tegn som kjennetegn eller symboler på innholdet i subkulturen. En subkultur er altså en kultur hvor et mindretall har en felles og aktiv deltakelse som en slags motsats til flertallet i samfunnet (Gelder, 2007).

Tidlig på 2000 tallet dukket det opp noen ungdommer i Norge som skilte seg ut fordi de gikk med helt svarte klær, gikk med svart sminke og fordi de farget håret sitt svart. Etter hvert ble disse også synonymt med en livsstil som inkluderte depresjon og selvskading. Disse ble kalt "Emo".

Prosjektet er et forskningsopplegg for å forsøke å forstå hva som ligger i Emo-uttrykk ved hjelp av begreper og perspektiver hentet fra ungdoms- og subkulturforskningen, og i denne avhandlingen hovedsakelig med fokus på stigma og stempingsteori. Prosjektet vil forsøke å oppdage og beskrive konkrete Emo-uttrykk blant ungdom i en lokal kontekst. Siktemålet er å oppdage og beskrive de prosessene hvor lokale ungdommer finner fram til uttrykket "Emo" og tar det i bruk. Hvordan oppleves slike Emo-uttrykk av de som tar dem i bruk og hvordan oppfattes uttrykkene av andre (ungdom) i den samme lokale konteksten?

Det har vist seg å være veldig lite forskning rundt "Emo", kanskje fordi "Emo" dreier seg om et relativt nytt ungdomsfenomen?

I boken «Nothing feels good – punkrock, teenagers and emo» fra 2003 prøver journalist Andy Greenwald å definere Emo-begrepet. Det finnes også en bok som heter «Everybody Hurts - An Essential Guide to Emo culture» fra 2007 av Leslie Simon og Trevor Kelley som forsøker å beskrive Emo-kulturen. Bøkene bygger ikke på vitenskapelig dokumentasjon. Ingen av disse refererer tidligere forskning eller ser fenomenet ut fra et bestemt teoretisk perspektiv.

Bøkene er basert på forfatterens egne erfaringer og kunnskap rundt fenomenet "Emo". I min avhandling vil jeg referere til deres beskrivelser av Emo-fenomenet fordi det ellers foreligger svært lite skriftlig materiale som handler om denne ungdomssubkulturen.

Her til lands har jeg kun kommet over et forskningsprosjekt i forhold til «Emo», av sosialantropolog Viggo Vestel. Dette er et foreløpig upublisert manus (Vestel upub.manus, 2010). Jeg kommer tilbake til Vestels arbeid i kapittel 2.

Er de som har valgt Emo-uttrykket så deprimerte som "ryktet" skal ha det til? Er det sånn at ungdom som bærer Emo-uttrykket føler at "alle" hater og/eller at de bare MÅ selvskade seg? Hvorfor velger noen i så fall uttrykket "Emo"? Er "Emo" som subkultur mest av alt basert på masse antagelser og påstander fra de utenfor på grunn av det de ser med tanke på klær, hårfrisyrer, sminke og andre uttrykk? Dette er noen spørsmål som ligger til grunn for mitt prosjekt. Avhandlingen min tar altså sikte på og utforske budskap. Identitetsbudskap, der det formidles budskap om hvem deltakerne på innsiden av et miljø er for andre utenfor miljøet.

1.2 Begrepsavklaringer

I avhandlingen er det noen begreper som kommer til å gå igjen. Disse vil særlig være "Emo", "identitet" "stigma" "stempling" "subkultur" og "Soss". Her vil jeg gjøre rede for hva disse begrepene innebærer.

1.2.1 Emo-begrepet

Følgende beskrivelse av Emo- uttrykket og Emo- uttrykkets historie er hentet fra Wikipedia. Det som måtte fremstå som påstander i følgende beskrivelse, er altså ikke undertegnedes, men nettstedets.

«Emo» (fra engelsk emotional) var opprinnelig en musikkjanger som oppsto på 1980-tallet og som senere utviklet seg til å bli en mer omfattende identitet/livsstil. Som musikkjanger, ble "Emo" ansporet av såkalt hardcore punk, med fokus på følelser, tekst- og vokalmessige elementer.

Som identitet/livsstil hadde «Emo» sitt opphav i miljøer rundt enkelte Emo-band som slo gjennom rundt 2000, som også delvis var påvirket av grungebølgen på 1990-tallet.

En annen viktig inspirasjon for Emo-uttrykket, var Goth-kulturen, med sin dystre fremtoning og som livsstil. «Emo» blir i dag som regel forbundet med mørke klær, mørkt hår og mørk sminke. Som sosiologisk fenomen regnes «Emo» i dag som en subkultur, og personene i disse miljøene, ofte i tenårene, blir gjerne identifisert i utkanten av samfunnet, noe de ofte også vil være enig i selv. Som fenomen representerer «Emo» en kritikk eller avstandstaken fra visse av samfunnets normer, som karrierejag og konformitet, noe som får uttrykk i en alternativ kultur. Denne kulturen assosieres ofte med ungdom som har psykiske problemer, og som driver med selvskading, selv om dette ikke på langt nær gjelder alle som befinner seg i kulturer med felles karaktertrekk.

«Emo» har i stor grad utviklet seg til å bli en betegnelse andre bruker på visse subkulturer med slike og tilsvarende kjennetegn, og ikke alle som blir tillagt denne betegnelse vil si seg enige i den. Mer allment blir det også brukt om holdninger som assosieres med ungdommelig fremmedgjøring fra samfunnets generelle normer (wikipedia.org/wiki/Emo)

1.2.2 Identitetsbegrepet

Dette er et sentralt begrep i moderne sosiologisk teori. Det handler om spenningen mellom «likhet og ulikhet», «oss og dem», «tilhørighet og utstøting» Det peker altså både på det personlige og det sosiale ved et individ (Goffman 2010:83). Videre sier Goffman (2010) at individet sender ut ulike signaler, i håp om å bli forstått på den måten de selv oppfatter sin identitet. Det er likevel mottakeren som avgjør om du har lyktes eller ei.

Goffman er opptatt av den konflikten som skapes for individet når det ikke er harmoni mellom det indre og det ytre. Med indre og ytre mener Goffman det vi føler at vi er inne i oss kontra den vi er for andre.

Hans tilnærming til identitet er et nært samspill mellom individ, gruppe og samfunn. Identitet handler i følge Goffman om det sted den enkelte plasserer seg selv i den sosiale strukturen og samhandling, ansikt til ansikt. Identitetsbegrepet hos blant annet Goffman blir ytterligere belyst under kapittel 2.

1.2.3 Stigma og stimplingsbegrepet

I denne avhandlingen blir avviksbegrepet presentert og diskutert ut fra henholdsvis Erving Goffman og Howard Beckers teorier. Stigma innebærer å ha et stempel på seg, et merke som forteller at du er annerledes (Goffman, 2010:43). En persons identitet blir forutsatt på bakgrunn av forventet kategoritilhørighet og personlige egenskaper. Hvis en person har egenskaper som er mindre ønskelige, kan personen reduseres fra et vanlig til et ødelagt og nedvurdert menneske, og kan på bakgrunn av egenskapene bli tilskrevet et stigma. Et stigma defineres som en diskrediterende egenskap som gjør at en person ikke får full sosial aksept. Goffman(2010:46) skiller mellom tre typer stigma: kroppslige avskyeligheter, karakterbrist og familiebaserte stigma.

I denne avhandlingen vil stilen hos de som er bærere av Emo-uttrykket dekke delen som går inn under kroppslige avskyeligheter, samt karakterbrist delen som i avhandlingen handler om ikke-ønsket adferd, bli betraktet fra «Sossenes» ståsted. Familiebasert stigma er ikke behandlet i avhandlingen.

Når det gjelder stemplingsbegrepet er Howard Becker en viktig representant for denne teorien.

Det sentrale for Becker og stemplingsteorien er selve prosessen der personer stemples som avvikere, eller "outsiders" som han kaller det, hvor individet som en konsekvens av stempelingen kan utvikle varige avviksmønstre. Avvik har en avgjørende betydning i samfunnet, og den som stemples som avviker vil først og fremst være en avviker i andres øyne og ikke nødvendigvis i egne øyne. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel 2.

1.2.4 Subkulturbegrepet

Den vanligste definisjonen av begrepet subkultur er den at dette er en gruppe av mennesker som avviker fra det konformative og normative i et samfunn, og som gjerne blir sett på som annerledes og avvikende av flertallet i samfunnet (Gelder, 2007: 3). Hver eneste kultur eller enhver sosial gruppe, stor eller liten, som kan betraktes på en eller annen måte som subkulturell, har et sett med fortellinger om seg selv, hvorav noen er generert internt, mens andre igjen, kan være mere synlige og gjennomgripende, har alle det til felles at de har oppstått i og rundt det samfunnet de er en del av (Gelder, 2007:2). Subkulturerer er noen ganger sentimentale, andre ganger ikke, og fortellingene de deler med oss utenfor kulturen er derfor noen ganger nærmest romantiserende, og noen ganger ikke romantiske i det hele tatt, avhengig av saken eller, sagt på en annen måte, avhengig av hvordan de innenfor vil at subkulturen de er en del av skal fremstå (Gelder, 2007:10). Ken Gelder sine definisjoner og "krav" for å oppfylle begrepet subkultur, blir ytterligere behandlet i kapittel 2

Birminghamskolen er en av de mest innflytelsesrike tradisjoner innenfor forskningen på ungdomssubkulturer. Og siden dette er et prosjekt rundt en ungdomskultur hvor stil er av vesentlig betydning er også mange perspektiver utviklet innenfor Birminghamskolen sitt viktige bidrag. Jeg vil derfor komme tilbake til Birminghamskolen og ungdomssubkultur i teorikapittelet. . Det samme blir Sarah Thornton og subkulturell kapital. Generelt er subkulturer interessante å studere fordi de kan fortelle oss mye om samfunnet og den allmennkulturen som til enhver tid er rådende.

1.2.5 Begrepet «Soss»

"Soss" er et norsk slanguttrykk som brukes om snobbete ungdom, det vil si ungdommer som har overklasseadferd og viser deres velstand i form av materielle goder, særlig dyre merkeklær og annet. Ordet er en kortform av sosietet, et fremmedord fra fransk som på norsk betyr «overklasse, aristokrati, de finere kretsene, fornemme personers selskap». "Soss" brukes ofte som en motsetning til frik eller friker, ungdommer med påfallende utseende eller oppførsel og ofte venstreradikale holdninger (wikipedia.org/wiki/Soss).

1.3 Oppgavens oppbygning og avgrensning videre

Kapittel 2 vil ta for seg mine teoretiske utgangspunkt som jeg bruker i min etnografi. I dette kapittelet vil særlig stigmatteorien til Erving Goffman og stemplingsteorien til Howard Becker bli belyst. Videre vil subkulturteorien hos Ken Gelder presenteres. Selv om det under definisjonen av Emo-begrepet ble avdekket at «Emo» innenfor sosiologisk teori ble omtalt som en subkultur, ønsker jeg likevel å se nærmere på hva som gjør denne ungdomskulturen til en subkultur. Da særlig ut fra hvordan informantene innenfor miljøet beskriver det.

Ungdomskulturteori og ungdomssubkulturteori er naturligvis viktig i denne avhandlingen, selv om disse begrepene ligger mere som et «bakteppe» gjennom analysekapittelene.

Siden begge mine informanter innenfor miljøet omtalte miljøet de var en del av som «en gjeng», vil oppdragsforskningen som Hilde Lidèn og Miriam Latif Sandbæk hadde i 2009 om norske gjenger bli brukt i noe av analysen, og dermed også kort bli presentert i kapittel 2.

Som jeg også skrev i innledningen vil Viggo Vestels feltarbeid fra 2010 i forhold til en Emogjeng i Norge bli nærmere omtalt i dette kapittelet.

Men mens begrepene ungdomskultur og ungdomssubkultur ligger som et «bakteppe» gjennom hele analysedelen, vil identitetsbegrepet fungere både som et «bakteppe» og et «sceneteppe». "Sceneteppe" blir en metafor for den tilsynelatende sosiale identiteten, mens "bakteppe" er det vi ser hvis vi bare vil åpne "sceneteppe" litt, og blir dermed en metafor for den faktiske sosiale identiteten.

Derfor gis identitetsbegrepet en relativt grundig beskrivelse i teorikapittelet.

Kapittel 3 vil metode og design bli beskrevet. Avhandlingen er basert på en kvalitativ metode, og siden «Emo» som fenomen er lite beskrevet i litteraturen fra før og jeg selv visste lite om denne ungdomskulturen før jeg gikk i gang med innsamling av empiri, er designet eksplorativt. Dette vil jeg gjøre mere rede for under dette kapittelet. Informanter innenfra miljøet ble samlet inn ved hjelp av «snøballmetoden». Både metoden og utfallet av dette kommer også i dette kapittelet. Utfallet kom som et resultat av at jeg praktiserte «snøballmetoden» på facebook. En presentasjon av informantene fra både utsiden og innsiden av miljøet var også naturlig å ta med her. Etske hensyn, samt validitet og reliabilitet utgjør også en del av kapittelet.

Kapittel 4 vil handle om Emo-miljøet sett utenfra. Hva ser de som står utenfor Emo-miljøet? Hvordan beskriver de miljøet og medlemmene der? Hva slags retorikk bruker «sossene» for å beskrive Emo-miljøet? Som teoretisk forankring i dette kapittelet vil særlig avviksbegrepene stigma og stempling være gjeldende.

Kapittel 5 handler om Emo-miljøet slik det oppleves innenfra. Er det noe samsvar med hvordan de utenfor opplever Emo-miljøet og hvordan det vil si å være på innsiden? Hva er motivet for å velge dette uttrykket er ett av mange spørsmål som blir gjenstand for diskusjon. I tillegg til avviksbegrepene stigma og stempling, vil også teori rundt subkulturer blant annet bli diskutert i dette kapittelet.

Kapittel 6 er en avsluttende oppsummering. Her vil jeg kort se på de funn som er fremkommet. Og jeg vil forsøke å se om diskusjonene som fant sted i henholdsvis kapittel 4 og 5 samsvarer med og forholder seg til mitt valg av teori og problemstillingen.

1.4 Presentasjon av problemstilling

På bakgrunn av dette er min problemstilling som følger:

- 1) **I hvilken grad kan reproduksjonen av det ungdomskulturelle uttrykket «Emo» lokalt forstås med referanse til Erving Goffmans begrep «stigma» og Howard Beckers begrep om «stempling»?**
- 2) **Og i forlengelse av dette; hvilke samspill kan vi se mellom hvordan ungdomsidentiteten «Emo» oppfattes av unge som ser den utenfra og unge som identifiserer seg med uttrykket?**

2 Teoretisk utgangspunkt

Mine teoretiske inspirasjonskilder og teoretisk analyseapparat vil som jeg allerede har vært inne på, særlig være Erving Goffman og Howard Becker. Jeg vil selvsagt også benytte andre teorier og teoretikere i tillegg, men disse to vil være dominerende i denne avhandlingen fordi disse har teorier om blant annet stigma, stempling, konformitet, avvik og identitet som er nøkkelbegreper for å forstå «Emo» som et sosiologisk fenomen. Disse begrepene utgjør store deler av den teoretiske plattformen for avhandlingen.

2.1 Erving Goffman og stigma

Erving Goffmans stigmatteori peker på interaksjonen mellom “stigmatiserte” og “normale”. I «Stigma- om afvigerens sociale identitet» beskriver Goffman hvordan vi klassifiserer andre og hvordan vi blir klassifisert av dem (Goffman 2010). Han beskriver også om hvordan vi forholder oss til de vi står overfor i interaksjon på bakgrunn av klassifiseringene. Jeg forstår det slik at vi ikke kan forholde oss til hverandre uten at vi gir hverandre ”merkelapper”, eller som Goffman skriver, klassifiserer hverandre. Stigma beskrives som en spesiell slags relasjon mellom en egenskap og en stereotyp klassifisering av mennesker(Goffman 2010:45).

Men det kan også være en sosial fordømmelse av måten man oppfører seg på, eller egne antagelser om hvordan andre fordømmer en selv. Jeg forstår stigma som noe som er sosialt konstruert og som er ulikt fra kultur til kultur. Begrepet stigma kommer fra Hellas, og da ble det brukt til å beskrive kroppslige tegn som var brent inn i eller kuttet på kroppen til slaver eller forrædere (Goffman 2010:43).

I følge Goffman (2010) har den stigmatiserte to grupper mennesker å forholde seg til:

- 1) De med samme stigma, også kalt «In-Group». Det er her det virkelige stigmaet skjer mener Goffman(2010:153).
- 2) Samfunnet for øvrig, også kalt «Out-Group»(2010:155).

Goffman(2010:120-121) skriver også om to faser i den stigmatisertes innlæringsprosess:

- 1) Hvordan han/hun tilegner seg de normales synspunkt
- 2) Hvordan han/hun oppdager at på grunn av de normales synspunkt så vil han/hun ikke kunne oppfylle kriteriene for å bli anerkjent som normal

I forlengelse av dette vil det være at den stigmatiserte lærer seg å finne seg til rette som den han/hun er og at andre behandler han/hun ut fra hans/hennes personlige identitet(Goffman 2010:121). Felles for alle typene stigma er at personene som har et stigma i møte med andre opplever at den diskrediterende egenskapen overskygger alle andre egenskaper og stigmaet tilskrives hele hans person. Goffman skiller mellom diskrediterte og potensielt diskrediterte egenskaper(2010:83). De første er åpenbare og kjent for alle, de andre er skjulte eller ikke åpenbare, men kan bli det. Utfordringen for personer med synlige stigma er annerledes enn for de med potensielt stigmatiserende egenskaper hvor hovedutfordringen vil være å holde disse egenskapene skjult (Goffman, 2010:83). Stigma og stigmatisering forbindes med at en egenskap eller et kjennetegn ved et individ er så dominerende at det blir gjort gjeldende for personen som helhet. Selv om han presiserer at stigmaets verdi er knyttet til interaksjonen det settes inn i, så velger han konsekvent i boken å anvende stigma som en betegnelse på en dypt diskrediterende egenskap (Goffman, 2010:45). Dette er kanskje en svakhet ved Goffmans stigmatologi? Men styrken og det som er veldig spennende ved Goffmans teori, er slik jeg ser det, fokuset på interaksjonen. Goffmans stigmatologi er viktig fordi den har noen nyttige begreper i forhold til møtet mellom “de stigmatiserte” og “de normale”, og den betydning annerledesheten kan få i sosial samhandling.

Goffmans begrepsapparat er særlig nyttig i analyser av informantenes opplevelser og erfaringer i møte med sine omgivelser. Dette vil jeg komme tilbake til i senere kapitler.

Det er i denne sammenhengen verdt å legge merke til at Goffman (2010) skiller mellom tre faser når han omtaler stigma i forhold til identitet:

- 1) Den sosiale identitet. Tegn som refererer enten til prestisje eller stigma hører til denne kategorien. Prestisje og stigma symboler er ofte synlige for allmennheten og er uavhengig av kunnskap om personen(Goffman 2010:43).
- 2) Den personlige identitet. Goffman forstår personlig identitet som en kombinasjon av personlige kjennetegn og livshistorien til en person. I samhandling er det, skriver Goffman, vanligvis en gradvis overgang fra sosial identitet til personlig identitet når interaksjonen etableres. I slike samhandlinger kan et stigma vanskeliggjøre overgangen fra sosial identitet til personlig identitet(Goffman 2010:83).
- 3) Ego identitet. Dette er når den sosiale og personlige identiteten slås sammen. Det er med andre ord den opplevelsen en person har av seg selv eller av å være stigmatisert. Den sosiale og personlige identiteten er altså den oppfatningen andre har av deg(Goffman 2010: 147).

I analysene av det etnografiske materialet samlet inn om uttrykket «Emo» i senere kapitler vil disse tre begrep være nyttige verktøy for identifikasjon, forståelse og håndtering av «Emo» forstått som stigma.

Undergrupper av de tre identitetene er tilsynelatende sosial identitet og reel sosial identitet(Goffman 2010: 44). Med dette mener Goffman at vi plasserer mennesker ut fra hvilken sosial status og egenskaper vi tror vedkommende har. Men så kan det vise seg at vedkommende har helt andre egenskaper og kvaliteter enn først antatt når man lærer de bedre å kjenne.

2.1.2 Oppsummering:

Goffmans teori i forhold til «Emo» er viktig for å forstå denne ungdomssubkulturen forstått som stigma. Teorien er også viktig for å forstå valget av uttrykket «Emo» som sin identitet. Herfra går vi fra stigma til avvik. Howard Becker sine teorier rundt avvik har en del til felles med Goffman sine teorier om stigma. Noen ulikheter er det (naturligvis) også som jeg vil illustrere ved hjelp av en tabell etter Skatvedt (2009).

2.2 Howard Becker og stempeling

Howard Becker lanserte første gang i 1963 en bok som het «Outsiders» og skapte det som senere ble kjent som stempelingsteorien om sosialt avvik. Ifølge Becker (2005:29) skapes avvik av sosiale grupper ved at noe blir definert som avvikende og deretter sanksjonert. Responsen på avvikende atferd avhenger av hvem som utfører handlingen, når det skjer og hvem som tar ”skade” av den.

Avvik er altså knyttet til sosiale definisjoner av passende atferd i ulike situasjoner, og ses derfor ikke på som noe naturlig men i stedet som relativt etter tid og sted. Stempelingsteorien hevder at når et individ først blir stemplet som avviker, vil denne stempelingen i seg selv ofte føre til ytterligere avvikende atferd.

Becker er opptatt av relasjonelle prosesser. Relasjonell aktivitet reguleres av formelle og uformelle normer. Normene er kulturelt betinget og varierer dermed fra samfunn til samfunn. Prosesser der noen bryter normer og ikke etterlever grupperegler, medfører sanksjoner og stempeling. Becker sier at det ikke er tilstrekkelig å tolke avvik ut fra egenskaper ved enkeltindividet som representerer et brudd. Den fulle forståelsen av avvik oppnår en når begrepet omfatter konsekvenser av andres anvendelse av regler og sanksjoner (Becker 2005:23-25).

Avvik er i følge Becker altså samfunnsskapte. Han mener at de som ofte er i stand til å definere avvik, er de som har den sosiale makten representert av middelklassen. Ofte gjelder dette de som representerer flertall (Becker 2005:37). Becker skriver at det er middelklassen som lager reglene som arbeiderklassen må følge.

Becker (2005:35) forklarer at avvik skapes gjennom andres reaksjoner og det er ikke objektivt gitt hva som er avvikende. Samme atferd kan oppfattes som normal i en sammenheng, men avvikende i en annen. Å utfordre dette, ved å ha «feil» atferd eller «feil» utseende, vil være forbundet med stemping. Becker sier at prosesser der noen bryter normer og ikke etterlever grupperegler, medfører sanksjoner og stemping.

Videre skriver Becker(2005:32) at normer og regler oppstår i sosiale grupper, og at det er store variasjoner mellom ulike grupper hva som er legitim atferd og ikke.

Det moderne samfunn er ikke bygget opp av ett enkelt normsett der alle er enige om hvilke regler som gjelder og hvordan de skal følges. Så lenge det er motstridende oppfatninger om hvilke normer som gjelder, vil det kunne oppstå uenighet om hva slags atferd som er akseptabel i gitte sammenhenger(Becker, 2005:32). Stempingsteorien til Becker viser at har man først fått et stempel som avviker, er det vanskelig å bli kvitt dette stempelet.

Å bli stemplet som avviker vil under alle omstendigheter få negative konsekvenser for ens videre deltakelse i sosiale sammenhenger og for ens eget selvbilde. Den største konsekvensen er personens endring av sin offentlige identitet. Han/hun er plutselig blitt annerledes enn han/hun burde være sett med andres øyne(Becker, 2005:50).

En svakhet ved Becker sin teori er kanskje at han i alt for stor grad "undervurderer" arbeiderklassen? De blir kanskje gjort mye mere autonomifattige enn de strengt tatt er? Dette er noe jeg ser med den moderne vestlige verden sine øyne og må selvsagt også ta høyde for at boken "Outsiders" første gang kom ut i USA 1963 hvor klassesamfunnet var et helt annet enn Norge 2012.

I tabellen nedenfor presenterer jeg en grov sammenstilling etter Skatvedt (2009):

<p>Goffman</p>	<p>Situasjonelt erklærte identiteter og mangfoldige selv. Selvet(identiteten) er både refleksivt (eget bidrag) og mottakende (andres bidrag). Sterkt normativt innslag. Åpner for at stigmatiserte selv kan forstås som stabile. Dynamisk, kontekstuel relasjonsbegrep, varierende med situasjon. Opptatt av følelser som skyld og skam.</p>
<p>Becker</p>	<p>Relasjonelt erklærte selv(identiteter) som internaliseres via stemplingsprosesser. Stemplede selv anses som stabile avvikere uten noen særlig verdi. Stemplerne er mektige andre. Statisk relasjonsbegrep. Ikke så opptatt av følelser.</p>

Tabellen kan tolkes på ulike måter. Jeg tolker den som at Goffman sitt hovedanliggende er å vise hvordan den sosiale samhandlingen/interaksjonen som skjer mellom stigmatiserte og såkalte "normale" finner sted. Jeg tolker videre at når Goffman mener at identiteten både er refleksivt og mottakende, så handler det om informasjonskontroll og hvordan ens identitet på bakgrunn av dette kan gå fra å være ens tilsynelatende sosiale identitet til å bli en persons reelle sosiale identitet. Jeg tolker Becker sitt hovedanliggende som at stempeling først og fremst handler om andres reaksjoner. Stemplet som avviker kommer på bakgrunn av at andre reagerer på hvordan han eller hun fremstår. Og stemplet som avviker består. Og de som har "makt" til å stemple er middelklassen, som er de som lager reglene i forhold til hvordan man skal fremstå.

2.2.1 Moralske karriere og avvikskarriere

Både Becker og Goffman har et karrierebegrep som har visse likheter med hverandre.

Goffman kaller dette for den moralske karriere(Goffman 2010:73-77). Den stigmatiserte går gjennom en sosialiseringssprosess i møte med sin skjebne. Denne prosessen kalles også for den stigmatisertes innlæringsprosess og er en prosess i fire trinn.

I følge Goffman går de fleste stigmatiserte gjennom slike faser i utviklingen av sin selvoppfattelse. Beckers(2005:44-57) begrep avviks karriere, består av en prosess i tre trinn som må vurderes både hver for seg og sammen for med rette å kunne forklare avviksutvikling(Becker, 2005). Bak disse stegene kan det ligge uavhengige eller avhengige forklaringer. En bør studere individets atferd og eventuelle endringer i atferd og perspektiver hvis vi skal kunne forstå og forklare hvordan avvik oppstår.

- 1) Det første trinnet i prosessen omhandler i følge Becker(2005:44) den situasjonen som gjør at en person kommer i tett kontakt med det som blir sett på som en avvikende handling eller et avvikende trekk.

Hos Goffman(2010:73) er det i denne fasen at individet går gjennom en læringsprosess hvor det gjennom erfaring vil lære å tilpasse seg de rådende sosiale spillereglene, selv om de ikke kan leve opp til disse.

- 2) Beckers(2005:52) neste trinn i prosessen har til hensikt å forklare hvordan en person kan være villig til å utsette seg for den form for risiko det kan være å ta et steg nærmere sin egen avvikerrolle, når en kjenner normkravet.

Goffman(2010:74) sier at ved at en blir i stand til å ta de rådende perspektiv, vil en også bli i stand til å forestille seg hvordan det vil være for regelbrytere å ha et stigma på seg. Etter hvert vil disse erfaringene medføre at den stigmatiserte får dypere innsikt i sitt eget stigma og hvilke konsekvenser dette medfører. Erkjennelsen kan medføre skam og nederlagsfølelse som en ønsker å komme bort fra. Imidlertid vil den stigmatiserte i denne fasen oppleve å ikke oppfylle betingelsene for å bli normal.

- 3) Det siste steget inn i en avvikende karriere ifølge Becker(2005:56) er å erkjenne og akseptere en plass i samfunnet som avviker.

Også Goffman(2010: 75) sier at det tredje steget inn i den moralske karriere kjennetegnes ved et menneskelig behov for å finne ro i tilværelsen. Når den stigmatiserte oppfatter hvor vanskelig det er å forflytte seg, vil personen gjerne lære seg å godta sin posisjon og den måten individet blir behandlet av omgivelsene.

- 4) Goffman(2010: 77) har i tillegg en fjerde fase i sin stigmaprosess. For å kunne finne sin plass i samfunnet, må den stigmatiserte velge enten å være åpen ut mot omgivelsene eller tie om sitt stigma.

I følge Goffman(2010:89) antas det å være så fordelaktig å være normal at de aller fleste forsøker å være det. De som har et stigma på seg vil derfor gjerne prøve å passere som Goffman kaller det. Dette gjøres ikke nødvendigvis fordi den stigmatiserte egentlig ønsker å skjule sitt avvik, men fordi det forventes av andre at man tilstreber en normalitet.

2.2.2 Oppsummering:

Når noen ungdommer velger et så sterkt uttrykk som det «Emo» er, så skjer det gjerne noe i møte med andre mennesker uten dette uttrykket som kan oppleve dette som et normbrudd i forhold til hvordan klær, hår og sminke «bør» være. Og i følge Becker(2005) så er det reaksjonen fra publikum som avgjør om dette er et normbrudd. Becker ser altså hvordan avvik er sosialt skapt – da sosialt konstruert. Han vektlegger reaksjonen og bedømmelsen fra et publikum – og konsekvensene, for et individ, av stemplingen fra dette publikumet. Goffman (2010:83) påpeker da hvordan stigma er sosialt skapt, gjennom å si at et stigma ikke er diskrediterende i seg selv. Dette valget av uttrykket «Emo» som blir representert som avvikende, fører oss videre til subkulturteorier.

2.3 Ken Gelder og subkulturer

Det beste stedet å begynne på historien om subkulturer er å gå tilbake til London på midten av det 16- århundre. På denne tiden fikk vi en fremvekst av noe som ble kalt en «Elizabethansk underverden» hvor det ble populært å skrive en type "tøff" litteratur som var historier som omhandlet kriminelle typer og kriminelle aktiviteter som fant sted i og rundt byen (Gelder, 2007:5).

For å se nærmere på begrepet subkultur kan Gelders egen definisjon være et godt utgangspunkt:

"Subcultures are groups of people that are in some way represented as non-normative and/or marginal through their particular interest and practices, through what they are, what they do and where they do it. They may represent themselves in this way, since subcultures are usually well aware of their difference, bemoaning them, relishing them, exploiting, and so on. But they will also be represented like this by others, who in response can bring an entire apparatus of social classification and regulation to bear upon them (Gelder 2005:1)".

Der antropologer tidligere hadde studert mer "primitive" samfunn, begynte trettiårenes sosiologer knyttet til Chicago-skolen, å studere egne samfunn gjennom deltagende observasjon. Her dannet de en teori rundt "byens økologi", som innebar en inndeling av bykartet i soner, som tiltrakk mennesker med "naturlige" likheter (Gelder 2005: 19). Hos Chicago-skolen lå fokuset på subkulturer som avvik, mens det hos Birmingham-skolen ble sett på som motstand. Gelder (2005) mener at subkulturer defineres som grupper med mennesker som fremstilles, eller fremstiller seg selv, som atskilt fra storsamfunnet gjennom sine interesser og aktiviteter, gjennom hva de er, hva de gjør og hvor de gjør dette.

En slik form for tilnærming til subkulturer har imidlertid også møtt mye kritikk, blant annet grunnet dens tendens til å overdrive likhetene mellom gruppe-medlemmene, så vel som å bagatellisere variasjonen innad i gruppen.

En annen vanlig innvending er at det vil variere i hvor stor grad man identifiserer seg med en subkultur, og at personer også kan ta del i flere subkulturer samtidig (Sandberg og Pedersen 2010: 31). Sandberg og Pedersen (2010) har kommet med en alternativ måte å forstå subkulturer på som tar hensyn til de ovennevnte innvendingene, og deres definisjon er slik:

"En subkultur er en samling ritualer, narrativer og symboler. De kretser rundt bestemte forestillinger om verden og er ofte knyttet til generelle kulturelle strømninger i samfunnet. Personer og grupper internaliserer og kroppsliggjør i større eller mindre grad deler av subkulturen. De utnytter den også, i kreative iscenesettelser av seg selv (Sandberg og Pedersen 2010: 32).

Dette viser at subkultur-begrepet kan forstås og tolkes på ulike måter ut fra hva som vektlegges og hvilket perspektiv man velger å se det fra.

Gelder (2007) mener at subkulturer er sosiale, med egne felles konvensjoner, verdier og ritualer, men de kan også virke selvsentrerte, en funksjon som skiller dem fra motkulturene.

Gelder mener at det er særlig seks punkter som går igjen når subkulturer skal defineres eller forstås sett fra samfunnet utenfor disse kulturene. Disse punktene er:

1. Gjennom deres ofte negative relasjoner til det å være i jobb
2. Gjennom negative eller ambivalente forhold til klasse samfunnet
3. Gjennom deres tilknytning til territorium (eks gata) i stedet for egen eiendom
4. Gjennom sin bevegelse ut av hjemmet og inn i en sosial tilhørighet i en gruppe
5. Gjennom sine evner til overdrivelse (eks å overdrive i klesuttrykket)
6. Gjennom deres avvisning av det vanlige ("A4") liv

Subkulturen må ha en særegen form og struktur og den må være fokusert på visse aktiviteter, verdier, territorielle områder osv. som skiller seg fra storkulturens. Men nettopp fordi de er en del av storkulturen, må det også være signifikante ting til stede som binder dem til deres moderkultur (Gelder, 2007). Et viktig poeng hos Gelder er at dette innebærer både at subkulturene forstår seg selv som annerledes og at de blir forstått på denne måten av andre (Gelder 2005:1).

Siden denne avhandlingen handler om en subkultur bestående av hovedsakelig ungdom i alderen ca. 13- ca.18 år, er det naturlig å si noe mer rundt begrepet ungdomskultur. Og jeg har valgt å bruke Willy Aagres arbeid for å beskrive denne kulturen(Aagre, 2003).

2.3.1 Ungdomskultur

Ungdomskultur er et begrep vi trenger for å forstå ungdom. Ungdomskulturbegrepet handler om å skape mening overfor kulturelle ytringer som oppstår mellom ungdom. De voksnes innflytelse er begrenset eller helt fraværende (Aagre, 2003). Ungdomskultur kan handle om hvordan man skal uttrykke seg språklig, hvilke holdninger og verdier man har, og bevissthet når det gjelder for eksempel klær, musikksmak og stil. Alle disse faktorene er med på å skape en identitet som ofte er preget av populær media og lokalsamfunnet. Innenfor ungdomskulturen dannes det differensierte grupper lokalt samtidig som det dannes ulike delkulturer i ungdomskulturen. Ungdomskultur er en meningsdanning som er flytende og i konstant endring (Aagre, 2003). Ungdomskultur handler om å ta valg og skape mening i samtidens virvar av inntrykk og uttrykk (Aagre, 2003:132).

Vi snakker ofte om en ungdomskultur i entallsform, ut i fra vår definisjon kan det virke begrensende. Det er riktig at vi snakker om ungdomskultur fordi det er en kultur ungdom tar del i, men likevel danner ungdom ulike delkulturer som kan være svært forskjellig. Hvilken delkultur de ønsker å ta del i, viser hvilken avstand til allmennkulturen de ønsker å ha. Kulturen som ligger nært opptil allmennkulturen kan vi kalle prokultur (Aagre, 2003). Prokultur betyr at man slutter opp om sentrale samfunnsverdier som deles av flertallet i samfunnet.

Denne kulturen bryter ikke med de normer og regler som foreldre, skole og samfunn praktiserer. Ungdommen i denne kulturen er fortsatt ungdommer, men viser ikke opposisjon til samfunnet. En typisk prokulturell ungdom gjør skolearbeid, er med i foreningsaktiviteter, skiller seg ikke ut med klær eller artefakter og vet hvordan de skal handle for å være en del av samfunnet. Vi kan se for oss ulike grupper som bruker ulike artefakter, språk og kleskoder for å vise standpunkter og tilhørighet. Noen ungdomsgrupper tar sterk avstand til allmennkulturen, disse tar del i motkulturen(Aagre, 2003).

Disse ungdommene velger bevisst å være annerledes med stil, smak og holdninger til allmennkulturen. En typisk motkulturell ungdom legger mye arbeid i å skape frihet til å være annerledes og kan gå i diskusjon med lærere, foreldre og eller andre voksne i samfunnet.

Den kapitalen vi er inne på her kalles subkulturell kapital. Her har jeg lyst å hente litt inspirasjon fra Sarah Thorntons subkulturelle forståelse og hennes begreper om subkulturell kapital.

2.4 Sarah Thornton og subkulturell kapital

Sarah Thornton har utviklet noe hun kaller subkulturell kapital. Med subkulturell kapital mener Thornton en spesifikk type kapital som har verdi i spesifikke kulturer som man finner i den kulturelle undergrunnen. Subkulturell kapital er ikke så ulik kulturell kapital, det dreier seg om en spesifikk type kunnskap og praksismåte som er etterspurt i et spesifikt felt, og gjerne uønsket i andre felt, som for eksempel i familien eller skolen(Thornton 2005 [1995]: 186). Subkulturell kapital blir objektivert og kroppsliggjort.

På samme måte som bøker og malerier uttrykker kulturell kapital i et hjem, kan subkulturell kapital objektivres i form av hårfrisyrer og innholdsrike cd-samlinger. På samme måte som kulturell kapital er kroppsliggjort i for eksempel gode manerer og samtaler rundt det urbane, er subkulturell kapital kroppsliggjort ved at man for eksempel har peiling, det vil si at man bruker riktig slang og har den rette looken(Thornton 2005 [1995]: 186). Både ved den kulturelle og den subkulturelle kapitalen belønnes aktørene hvis de har forstått hva som skal til og hvordan det hele henger sammen.

Ingenting reduserer en aktørs kapital mer enn det å prøve for hardt. De som er plassert høyest på den kulturelle og den subkulturelle stigen vil ha innsikt nok til å avsløre de som gjør dette (Thornton, 2005 [1995]). Og på samme måte som kulturell kapital kan konverteres til økonomisk kapital, kan også subkulturell kapital konverteres. Emo-uttrykket blir ut fra denne definisjonen til Thornton den subkulturelle kapitalen som er blitt konvertert. En ungdom går fra å ha et "normalt" uttrykk som er akseptert av storsamfunnet, til å velge et uttrykk som er akseptert kun i enkelte miljøer.

Selv om subkulturell kapital også kan byttes inn mot økonomisk kapital, på samme måte som kulturell kapital, er ikke den subkulturelle kapitalen så klassebundet som den kulturelle kapitalen. Ifølge Thornton hviler påstanden om subkulturell distinksjon på en fantasi om klasseløshet (Thornton, 2005 [1995]:187). Gjennom de samtalene jeg hadde med informantene, ønsket jeg å se om Emo-miljøet på noen måte blir "tildelt" den slags kapital fra de utenfor og/eller fra de innenfor miljøet.

Herfra går jeg videre til Birminghamskolen og ungdomssubkultur. Birminghamskolen er blant annet kjent for sine analyser av motstand mot den rådende kulturen og meningen med subkulturell stil.

2.4.1 Birminghamskolen og ungdomssubkultur

Center for Contemporary Cultural Studies (CCCS) eller Birminghamskolen (BS) som vi kaller den på norsk, var viktig i forhold til studier av ungdomssubkulturer. Tradisjonen fra CCCS har lenge vært sentral i studier av subkulturer. Subkulturen kan ifølge Clarke, Hall, Jefferson og Roberts (1991), være en avgrenset egen verden, eller den kan bestå av mer uklare strømninger. Det snakkes her gjerne om subkultur som et ungdomsfenomen, der subkulturen danner et slags fri rom for ungdommen, hvor deres egne normer og regler gjelder. Noe av det viktigste som kjennetegner en subkultur, er ifølge Clarke et al. (1991) at medlemmene deler noen sentrale felles fokus.

Det kan for eksempel være en bestemt politisk ideologi eller en form for musikk. Utad presenterer subkulturen seg med ulike symboler, som felles klesstil eller atferd. Slik symboliseres tilhørighet til subkulturen. Innenfor Birmingham tradisjonen, fremheves denne tilhørigheten til gruppa som viktig. Medlemmene identifiserer seg med subkulturen og ser den som en livsstil, og oppfatter gruppas felles fokus som en integrert del av sin personlighet. Slik skiller de seg ut fra andre som ikke deler deres syn (Clarke et al. 1991).

”Resistance” – eller motstand er altså et sentralt begrep innen BS. Begrepet peker mot de britiske subkulturenes opposisjon til den rådende kulturen i samfunnet – den ”dominerende kulturen”. Kultur blir, i denne sammenhengen, forstått som en gruppes verdier, meninger og ideer som er kroppsliggjort gjennom sosiale relasjoner eller meningssystemer (Clarke, et al. 1991: 10).

Innen BS er subkulturer en avgrenset størrelse.

«Emo» er for eksempel sett fra slike perspektiver ett sett med karakteristikk som kan brukes til å oppdage hvordan uttrykket skiller seg fra det lokale uttrykket «Sossene».

Et annet sentralt aspekt ved BS er deres syn på subkulturer som løsninger. BS fremhever den markante synligheten som et sentralt aspekt ved subkulturene. Ifølge Clarke et al. er subkulturenes synlighet en indikasjon på at ungdomskulturer er noe mer enn et overflatisk fenomen (Clarke et al. 1991: 10).

En slags «vi er like, de andre er ulike» holdning, fører meg videre til identitetsbegrepet og opplevelsen av et identitetsfellesskap.

2.5 Mer om identitetsbegrepet

Jeg vil i forlengelsen av det jeg har skrevet om Birminghamskolen sitt fokus på kulturell motstand også trekke veksler på begrepet identitet for å oppdage hvilke grupper informantene føler tilknytning til og hvordan de prøver å tilpasse seg den eller de gruppene de tilhører eller streber etter å tilhøre. Identitet kan forstås som hvordan man oppfatter seg selv i forhold til andre, eller hvordan man kan skille mellom ”vi” og ”de andre”.

Thomas Hylland Eriksen skriver i «Røtter og føtter»(2008) at akademisk litteratur om identitet alltid handler om forholdet mellom den enkelte, den andre og ikke minst de andre. Eriksen poengterer hvordan identitet forener og splitter, og betegner identitet som et omvendt kjøleskap som skaper varme innad ved å skape kulde utad. Ifølge Eriksen er det bare når man har akseptert denne innebygde motsetningen, mellom varme innad og kulde utad, at det kan være mulig å gå inn i identitetskonflikter på en konstruktiv og respektfylt måte (Eriksen 2008:8f).

Identitet skiller og forener, eller sagt på en annen måte: Alle fungerende fellesskap trekker grenser omkring seg selv; de er skapt på en slik måte at ikke alle kan delta. For at noen skal være innenfor, må noen også være utenfor. Ethvert identitetsfellesskap vektlegger likhet innad og forskjell utad. Hvilke likheter og forskjeller som betones, er avgjørende for hvilket fellesskap man får (Hylland-Eriksen, 1997b).

Som Annick Prieur påpeker er det ”umulig å ikke forholde seg til andres lesning eller fortolkning av en selv, i alle fall når det gjelder ens konstruksjon av en identitet som enten har et kroppslig utgangspunkt eller bestemte kroppslige uttrykk” (Prieur 2004: 132).

Identitet og stigma vil kanskje derfor naturlig nok ofte henge sammen?

Goffman(2010:83) mener at det ofte er en konflikt mellom den sosiale og personlige identiteten slik det også er blitt beskrevet tidligere i dette kapitlet. Dette er noe denne avhandlingen også er med på å avdekke. Goffmans fremstilling av identitet, er en god modell å bruke når en skal forske på identitet, fordi den gjør det lettere å se hvor aktørene befinner seg i det sosiale systemet.

Ut fra det Goffman skriver kan man kanskje si at den stilen du velger å bruke, gir deg identitet? Din personlige stil kan du bruke som et middel til å uttrykke deg selv og til å skape relasjoner til andre, men også til å framheve din identitet; fortelle omverden hvem du er. Dette bringer meg tilbake til Birminghamskolen og som jeg var inne på tidligere hvordan skolen vektla subkulturell stil som kulturell motstand; en motstand som gir identitet.

2.5.1 Stil og identitet

Birminghamskolen(BS) undersøkte ved hjelp av sosialsemiotikk på hvilken måte arbeiderklassens subkulturer brukte tegn og symboler som opposisjonelle uttrykk.

Sosialsemiotisk teori handler om å studere hvordan deltakerne i en sosial og kulturell kontekst benytter de semiotiske ressursene som er tilgjengelige i kommunikasjonssituasjonen(Løvland, 2007).

Utgangspunktet er at vi skaper mening gjennom ulike tegnsystem som er regulert av den sosiale og kulturelle konteksten vi ytrer oss i. Forskerne ved BS anså at splittelsen mellom de dominerende og underordnede grupper i samfunnet kunne avspeiles i subkulturens ytre kjennetegn som dens stil, utseende, klær, andre visuelle attributter og musikk, som forente ungdommene i en subkultur. Gjennom stilen mente de man kunne lese på hvilken måte tegn og symboler, stilens overflate, gav uttrykk for reaksjoner på samfunnsmessige endringer. Stilen med dens symbolske uttrykk ble lest som kodede tekster, og forskerne mente at ungdommenes mening og betydning ble indirekte uttrykt gjennom stilen (Hebdige: 1983: 17, 22 – 23).

”Vår oppgave blir å oppdage de skjulte budskaper, som er innskrevet i koder på stilens blanke overflate og påvise dem som betydningskart” (Hebdige: 1983: 23).

Disse kollektive identitetene i form av felles stil og uttrykk er et av hovedmotivene for å bli såkalt gjengmedlem. Både informantene utenfor Emo-miljøet og informantene innenfor Emo-miljøet brukte henholdsvis flertallsformen «de» og begrepet «gjengen» om miljøet de var en del av. Nå er det usikkert om informantenes begrep "gjengen" er det samme som "ungdomsgjenger" i akademisk forstand. Ungdomsgjenger brukes kanskje mest om ungdomsfenomen hvor deltakerne har oppfatninger om medlemskap? Men siden både informantene på utsiden og ikke minst informantene på innsiden av Emo-miljøet selv brukte begrepet "gjengen" når de omtalte det de var en del av, tolker jeg det som at de opplevde et medlemskap som er i tråd med den akademiske betydningen av begrepet.

Ut fra dette synes jeg derfor det er riktig å se litt på hva forskning sier om ungdomsgjenger.

2.6 Hilde Lidèn og Miriam L. Sandbæk: Ungdomsgjenger

Rapporten «Ungdomsgjenger – en kunnskapsstatus» (2009) er laget på oppdrag fra Justis- og politidepartementet. Forskerne Hilde Lidèn og Miriam L. Sandbæk ved institutt for samfunnsforskning har tatt for seg nordisk og internasjonal gjengforskning, med særlig vekt på spørsmål om rekruttering, motivasjon og forebygging. I gjengforskningen nevnes gjerne marginalisering som en av de viktigste årsakene til at ungdom rekrutteres til gjenger. For unge med svak forankring i viktige institusjoner som familie, skole og fritidsaktiviteter kan gjengdeltakelse gi en følelse av tilhørighet. Resultatet av denne oppdragsforskningen vil bli ytterligere belyst under presentasjonen av det etnografiske arbeidet.

2.7 Litteratur rundt fenomenet «Emo»

Som jeg skrev innledningsvis, så har jeg funnet veldig lite litteratur rundt fenomenet «Emo». Men av de få som har skrevet noe om denne ungdomssubkulturen er musikkjournalisten Andy Greenwald, samt Leslie Simon og Trevor Kelley som begge jobber i musikkmagasinet Alternative Press.

2.7.1 Andy Greenwald om fenomenet «Emo»

Andy Greenwald prøver i “Nothing feels good - punkrock, teenagers and emo” (2003) å definere Emo-begrepet. Å si at "Emo" betyr forskjellige ting for forskjellige mennesker er en grov underdrivelse, mener Greenwald. Emo-fenomenets mest karakteristiske trekk er at ingen kan finne ut hva det er. Greenwald spurte flere av sine venner som jobber profesjonelt med musikk å svare på spørsmålet hva "Emo" er. Ingen svar var det samme. Noen av vennene hans tolket «Emo» i sin opprinnelige form, bare som en musikalsksjanger. Andre mente at det er en subkultur, mens det for andre igjen var en spesiell gruppe fans som går inn i musikken for dypt.

Greenwald skriver at alle unge mennesker som lytter tilsåkalt Emo-musikk har sin egen versjon av hva det er, og hvilke band som passer inn i sjangeren og hvilke som ikke gjør det. Selv om det er få band som ønsker å kalle seg Emo-band selv skriver Greenwald. Greenwald selv ville i stedet definere «Emo» som forholdet mellom band og deres fans. Han skriver at «Emo» er en ungdommelig, romantisk lengsel etter å forstå verden og seg selv. På denne måten mener han at hver person fra hver generasjon har sitt eget Emo-band, et band som betydde mer enn noe for dem i ungdomsårene. Ungdomstiden er en vanskelig tid skriver Greenwald, full av tanker og ideer om seg selv og verden. Den enkelte prøver å finne seg selv, men hverdagen kan ofte være tøff. Kanskje har du ingen venner, eller du kan føle at du ikke passer helt inn i det «vanlige» miljøet, eller du er ulykkelig forelsket og/eller så trives du ikke på skolen? Det er ofte en følelse av at man er helt alene i å føle noe, og det er her Emo-musikken kommer inn mener Greenwald. Plutselig oppdager du at det er flere som har gått igjennom hva du selv går gjennom. Du møter nye mennesker som hverken fordømmer eller kommer med stygge bemerkninger til deg. Ved å lytte til musikken og tekstene, forstår du at du er ikke alene, noe som kan være både hyggelig og oppkvikkende. Greenwald mener også at «Emo», i motsetning til f.eks punk, er inkluderende, her er alle velkommen.

2.7.2 Leslie Simon og Trevor Kelley om fenomenet «Emo»

I boken «Everybody Hurts - An Essential Guide to Emoculture»(2007) har forfatterne Leslie Simon og Trevor Kelley, til daglig henholdsvis redaktør og journalist for det amerikanske musikkmagasinet Alternative Press, skrevet en "Emo-guide" for tenåringer. Boken handler om mote, musikk og film, og et kapittel er på en humoristisk måte en beskrivelse av Emo-fenomenet sin opprinnelse, hvor både William Shakespeare og Jane Eyre er nevnt som forgjengerne.

Forfatterne skriver at begrepet «Emo» stammer fra punkrock, men har utviklet seg til å bli en slags "sinnstilstand." Emo-kulturen er et sted for de som ikke passer inn i den «normale» kulturen, men som ønsker å passe inn med andre som heller ikke passer inn blant de «normale». «Emo», skriver forfatterne, er noe du er født, ikke noe man blir fordi du liker musikken eller klærne.

En person med uttrykket «Emo» er altså hos Simon og Kelley definert som en som ikke passer inn i den "normale" verden.

Forfatterne definerer «Emo» som en person som er ganske usikker, usportslig, uheldig i kjærlighetslivet og svært emosjonell og empatisk og har lett for å assimilere andre menneskers smerte, og dermed også lett for å føle smerten selv.

Dette fører oss videre til kanskje et av de største stigma som henger ved Emo-kulturen, nemlig at dette er en kultur for "de deprimerte ungdommene som selvskader". Jeg har heller ikke funnet så mye forskning som hverken bekrefter eller avkrefter dette, bortsett fra en australsk studie som ble publisert i 2008 og Viggo Vestel sitt feltarbeid rundt et norsk Emo-miljø som ble utført i 2010. En kort presentasjon av begge disse studiene følger, selv om jeg også senere i avhandlingen kommer tilbake til Vestel sine funn.

2.7.3 «Emo» som ungdomssubkultur og psykisk helse

To australske forskere, Lydia Scott og Anna Chur-Hansen (2008) har gjort en studie kalt «A qualitative investigation of the mental health literacy of rural adolescents: Emo subculture and SMS texting». Utgangspunktet for denne studien var at de to ønsket å undersøke leseferdigheten til ungdom som bodde på landsbygda. Scott og Chur-Hansen ønsket på bakgrunn av dette også å identifisere hvilke områder innenfor psykisk helse som det burde forskes mer på.

I denne studien fant Scott og Chur-Hansen to nye områder som trengte videre forskning, og ett av disse områdene var Emo-subkulturen.

Kort fortalt så sier denne artikkelen til Scott og Chur-Hansen at utviklingen av Emo-subkulturen som fant sted blant unge var en kultur som oppsto fordi disse unge skulle lære å takle psykisk smerte. Artikkelen sammenligner ungdomssubkulturene «Emo» og «Goth». Her fant de særlig en forskjell. Og det var at for de som definerte seg som «Emo», så gav de uttrykk for at livet var «forferdelig», og det var mye følelser som resulterte i selvskading. Disse depressive følelsene og selvskadingen fant de ikke hos de ungdommene som omtalte seg som «Goth».

2.7.4 Viggo Vestel sitt feltarbeid rundt fenomenet "Emo" i Norge

Viggo Vestel(2010) ved Nova har gjort et lite forskningsprosjekt i et Emo-miljø her i Norge utført våren 2010. Her har Vestel hatt samtaler med ungdom i alderen 16-20 år i en gjeng som av utenforstående blir omtalt som "Emo". Når Vestel skulle snakke med ungdommene foretrakk de derimot å bli omtalt som "alternative". Bakgrunnen for prosjektet var bekymringer for den antatte forbindelsen mellom selvskading og den såkalte Emo-ungdomssubkulturen(Vestel, 2010).

Vestel prøvde blant annet å kartlegge hvem som befant seg i dette miljøet. Han fant at det hadde ulik sosial-økonomisk bakgrunn. Han fant ungdom fra middelklasse og fra arbeiderklassen, men det var flest fra arbeiderklassen.

Da Vestel intervjuet ungdommene var det gjerne et ønske om tilhørighet, kontakt med andre likesinnede, aksept og oppmerksomhet som gikk igjen som et motiv for å bli med i denne gjengen. Vestel skriver at det kan se ut som om ungdommene gjennomgår en slags transformasjon. Fra "Emo" til "alternative". I termen "alternative" inngår ulike stiler og ulike musikk og/eller artist preferanser.

Ifølge ungdommene Vestel snakket med var "Emo" begrepet både tabubelagt og stigmatiserende innad i miljøet, fordi det er knyttet så mye negativt til termen. Mange satte et likhetstegn mellom "Emo" og selvskading. Det visste ungdommene og de ville ikke bli oppfattet som "selvskadere". I Vestels materiale er det brukt også kvantitative data i tillegg til samtaler. I disse dataene er det noe høyere score hos ungdom med uttrykket "Emo" og selvskading, enn det er hos ungdom uten dette uttrykket og selvskading.

2.8 Oppsummering:

Min samling av perspektiver og verktøy før oppgaven med å få kontakt med Emo-miljøet viser hvor komplekst Emo-begrepet er. Og det finnes sikkert også andre perspektiver enn de jeg har valgt som kan fortelle oss noe om denne ungdomssubkulturen. Men ut fra min problemstilling mener jeg at den teoretiske rammen er adekvat for denne avhandlingen. Mitt valg av teori vil naturlig nok forme analysedelen i forhold til hva og hvordan jeg har vektlagt funn fra det etnografiske arbeidet.

3 Metoder

I dette kapittelet vil det bli gjort rede for hvordan undersøkelsen har blitt gjennomført, med fokus på hvilke valg som har blitt tatt underveis og hvorfor disse valgene er tatt.

I forskning skal man skaffe seg kunnskap om en eller annen virkelighet. Valg av metode og design er ofte i første instans et spørsmål om dybde kontra bredde. For denne avhandlingen ville det kanskje nesten vært umulig å gå i bredden (kvantitativt) fordi miljøet jeg ville undersøke er relativt lite og dessuten ville en kvantitativ undersøkelse ikke være i tråd med det jeg ville undersøke i denne avhandlingen. Jeg er ute etter å undersøke holdninger hos de som står utenfor Emo-miljøet og erfaringer fra de som er på innsiden av Emo-miljøet. For å få frem slik informasjon må jeg gå i dybden ved hjelp av samtaler med informanter fra begge sider.

3.1 Metode og design

Siden "Emo" som ungdomssubkulturkultur er såpass nytt, vil oppgaven bli eksplorerende. Eksplorativt forskningsdesign benyttes når man har manglende kunnskap om et tema. Ved eksplorativ forskning har man gjerne kun problemstillinger formulert som presiserte temaer i starten av prosjektet. Etter hvert vil man ved bruk av et eksplorativt forskningsdesign komme frem til en mer nyansert og eksakt problemstilling.

Jeg ønsker å kartlegge et område der det tidligere ikke er drevet systematisk forskning. Jeg utforsker et nytt område for å bli kjent med feltet. Lite er fastsatt på forhånd. Utforskningen er fleksibel, noe som gir mulighet til å ta hensyn til uventede forhold. Forskningen kan endre seg når eller hvis jeg får ny informasjon (Fangen, 2004). Dette er først og fremst et kvalitativt forskningsopplegg, med et eksplorativt design.

En kvalitativ tilnærming brukes gjerne når forskeren ønsker å studere sosiale fenomen gjennom enkelt personers forståelse og refleksjoner av fenomenet. For å undersøke og svare på problemstilling vil det være hensiktsmessig å bruke en kvalitativ tilnærming for forståelse og refleksjon av fenomenet (Fangen, 2004). Eksplorerende design brukes for å komme frem til en mer presis problemstilling eller å skaffe seg ideer til det videre forskningsarbeidet.

3.2 Feltarbeid og samtalesituasjoner

I denne avhandlingen ble det benyttet følgende metoder for å innhente data: Jeg startet som feltarbeider, brukte snøballmetoden og fikk igjennom dette i stand samtalesituasjoner hvor jeg både analyserte hva informantene fortalte meg og det som skjedde i samhandling i disse situasjonene.

I følge Fangen (2004) så vil kombinasjonen av intervju og observasjon gi et godt grunnlag for å validere ens egne tolkninger. Intervjuer i etnografisk forskning kan variere fra spontan uformell prat til planlagte formelle møter (Hammersley og Atkinson, 1998).

Feltarbeid går ut på at forskeren oppsøker grupper eller miljøer og tilbringer tid sammen og snakker med folk der. Som feltforsker fortolker jeg og bringer videre de historiene som har skilt seg ut for meg. Data i denne studien består av feltnotater, notater og lydopptak fra samtaler (intervjudata) med en eller flere personer.

Feltnotatene bør være så grundige og beskrivende som mulig uten å være vurderende (Fangen 2004).

Her er samtaledata innenfor rammen av det etnografiske arbeidet jeg gjorde. For dette prosjektet besto det etnografiske arbeidet i fire bilturer med to gutter innenfor Emo-miljøet.

3.2.1 Feltarbeid som forskningsmetode

Begrepet deltakende observasjon brukes ofte synonymt med feltarbeid. Et feltarbeid kan gjennomføres på svært mange ulike måter, og det finnes ingen fast standard for hva som er rett og galt (Fangen, 2004:28). Noe annet er at feltarbeid svært ofte benyttes i kombinasjon med andre metoder noe som kalles triangulering. Dette skjer enten ved at den ene metoden er underordnet eller at metodene er likestilte (Fangen, 2004). I mitt prosjekt mener jeg at feltarbeidet og samtalsituasjonene som fant sted i feltet, er likestilte. Å bruke feltarbeid som metode skulle vise seg å bli mer komplisert enn jeg først trodde. Hvor, hvordan og når skulle vi møtes? Hva skulle vi snakke om? Jeg var en fremmed som ville inn i et miljø som ikke engang hadde et fast tilholdssted som jeg både fikk en fornemmelse av før jeg møtte informantene og som ble bekreftet i mitt møte med informantene. Siden jeg var fullstendig uvitende i forhold til hvordan jeg kunne utføre feltarbeidet var det min veileder, Geir Moshuus, som satte meg på idéen å bruke min egen bil til å utføre (deler av) feltarbeidet. Denne idéen om at jeg kunne være sjåfør for disse guttene innad i Emo-miljøet ble godt mottatt. Det ble i praksis en slags «byttehandel» ved at feltarbeidet/samtalene foregikk på denne måten. Jeg kjørte guttene dit de måtte ønske, mot at jeg fikk litt informasjon om det miljøet de var en del av. Det skulle i ettertid vise seg at dette også ble det beste stedet og eneste måten å få utført feltarbeid på. Jeg fikk ikke være tilstede hverken under øving med band eller være tilstede på ulike «samlinger» som Emo-miljøet hadde. Jeg vet ikke hvorfor jeg ikke fikk tilgang. Men jeg kan gjette på mulige årsaker til dette. At jeg tross alt er mye eldre enn medlemmene i Emo-miljøet kan være en faktor. En annen faktor kan være at jeg ikke deler samme stil som medlemmene i dette miljøet. En tredje faktor kan rett og slett være at informantene fra innsiden av miljøet følte at de opptrådte som «tystere» overfor resten av medlemmene i denne gjengen og at dette var en måte å ikke «røpe» alt for mye til meg som fremmed? Det er kanskje ikke så uvanlig at unge mennesker kan tro at de som er eldre enn dem kan være «tystere» eller en slags «fiende»?

Ungdommene er kanskje fra før i mange situasjoner hvor de opplever seg både maktesløse og underordnet i flere av relasjonene de måtte ha til de voksne rundt seg? Foreldrene bestemmer kanskje fortsatt mye i livet til de unge? Lærerne på skolen kan kanskje i mange tilfeller ha et syn på den unge som et objekt og behandler dermed eleven deretter? Så hvorfor skulle jeg være annerledes? Dette er en kultur som er innenfor de unges univers. En type kultur som på mange måter kanskje er veldig ulik både de voksnes kultur og/eller majoritetssamfunnet? Samt at det også ligger mange motsetningspar som vil gå igjen i diskusjonen i denne avhandlingen.

Eksempler på slike motsetningspar kan være:

Makt- avmakt

Majoritet - minoritet

Normal- stigma

Innenfor - utenfor

Unge- voksne

Hemmelig- åpen

3.2.2 Samtale som forskningsmetode

Den kvalitative forskningsmetode er å undersøke fakta slik de er i dag, studere kilder og forberede meg på å gå ut i feltet å finne ut av dette. Da er samtale/intervju som forskningsmetode et godt hjelpemiddel og dette er også grunnen for at jeg har valgt en kvalitativ forskningstilnærming. Ifølge Steinar Kvale (2006) er fortellinger og samtaler ansett som sentrale i arbeidet med å utvikle kunnskap om den sosiale verden. Gjennom samtaler vil man kunne fange opp variasjoner i personens oppfatninger og erfaringer om et tema, og det vil kunne gi et bilde av den mangfoldige og kontroversielle menneskelige verden, noe Kvale beskriver som intervjuformens styrke. Det kvalitative intervjuets fortrinn er dets åpenhet (Kvale 2006:44). Kvale definerer videre det kvalitative forskningsintervju som å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden med henblikk på fortolkning av beskrevne fenomen (Kvale2006: 21). Mine intervjusituasjoner gav både samhandlingsdata og samtaledata. Disse kom i stand innenfor rammen av et feltarbeid hvor snøballmetoden brakte meg i kontakt med informanter som ellers er vanskelig å oppnå kontakt med. Kanskje hadde ikke disse stilt opp hvis jeg skulle bruke vanlig intervjuforskning? Jeg bygget opp tillit opparbeidet gjennom de kontaktene som brakte meg dit at jeg fikk snakke med dem. Intervjuspørsmål bør være korte og lett forståelige. Du må med andre ord åpne for at du spontant kan følge opp det som kommer frem underveis i intervjuet(Fangen 2004:147-148). Kvale(2006) mener at spørsmålene bør være dynamiske for på den måten å skape en positiv interaksjon mellom den som intervjuer og den eller de som blir intervjuet. Dette for å holde samtalen i gang og dermed lettere få intervjupersonen til å åpne seg i forhold til egne erfaringer og følelser rundt et tema. Før dette prosjektet laget jeg en grov skisse med tema jeg ville snakke om før møtet med informantene på utsiden av Emo-miljøet. Dette hadde hovedsakelig sin bakgrunn i at jeg ikke helt visste hva jeg burde spørre om når det gjaldt fenomenet «Emo», utover at jeg ville høre hva slags oppfatning «Sossene» hadde av Emo-miljøet.

Fangen(2004) skriver om en strategi for å innhente data fra feltarbeid som hun kaller for uformell konversasjon. Det går ut på å komme med spørsmål til den eller de du snakker med når det passer seg slik. Feltarbeidet mitt som i praksis ble til fire bilturer, ble en mellomting mellom uformell konversasjon og det Kvale(2006) kaller intervjuguide basert på en grov skisse med tanke på tema jeg ville snakke med Emo-guttene om. Og feltnotatene ble en kombinasjon av egne inntrykk av hva jeg hadde sett og informasjonen guttene gav meg gjennom en mer eller mindre uformell konversasjon. Fangen(2004) sier videre at kombinasjonen av intervju/samtale og observasjon gir et godt grunnlag for å kunne validere egne tolkninger.

3.2.3 Snøballmetoden for å rekruttere informanter fra innsiden

For rekruttering av informanter innad i miljøet til dette prosjektet ble snøballmetoden benyttet. Snøballmetoden er en utbredt måte å rekruttere informanter i kvalitativ forskning, for eksempel i studier av ukjente univers eller i situasjoner hvor informantene tilhører mer eller mindre skjulte grupper eller kategorier (Andrews og Vassenden, 2007). Snøballmetoden går ut på at en etter hvert som en får kontakt med informanter spør videre om de kjenner til personer som også kan tenkes å være aktuelle informanter. Snøballmetoden har gitt forskerne mulighet for å komme i kontakt med informanter som det viste seg i utgangspunktet var vanskelig å rekruttere. Dette er altså en måte for å oppnå kontakt og tilgang til feltet, og for opparbeidelse av tillit (Fangen, 2004). Tillit i dette tilfellet av de som selv og/eller av andre blir definert som "Emo".

I denne avhandlingen er det likevel viktig å presisere at snøballmetoden ikke ble praktisert helt korrekt. Jeg kom i kontakt med informanter fra Emo-miljøet gjennom en «portvakt» og ikke en «brobygger» slik snøballmetoden egentlig er ment å fungere. Her kan personer som allerede har fått tillit til forskerne fungere som «brobyggere» til andre informanter (Moshuus mfl. 2010)

«Portvakt» er en person som er sentral for samfunnet, gruppen eller miljøet som er gjenstand for studien, og som kan formidle kontakt med de andre medlemmene (Fangen 2004:63).

3.2.4 Snøballmetoden praktisert på Facebook

For å komme i kontakt med ungdom som har det uttrykket vi kjenner som "Emo", bestemte jeg meg for å prøve Facebook som arena for å nå det jeg var ute etter. Det var ikke lett viste det seg å finne ungdom som omtalte seg selv som "Emo". Noe skjønte jeg da jeg begynte å spørre ulike personer i min omgangskrets om de kjente en eller flere som betegnet seg selv som "Emo". På Facebook skrev jeg følgende på "vegg" min¹: *«Jeg skal gå i gang med en mastergradsavhandling som skal handle om ungdomssubkulturen Emo. Til dette prosjektet trenger jeg informanter som definerer seg selv som «Emo». Hvis noen av dere kjenner noen som gjør det, vennligst kontakt meg på innboks».*

På bakgrunn av denne meldingen fikk jeg ganske raskt et svar på innboks fra en far som hadde en datter som igjen hadde to venner som definerte seg som Emo.

Av denne pappaen fikk jeg mail adresser som jeg kunne nå hans datters venner på. Og jeg fikk lov å fortelle disse vennene hvem sin pappa som hadde tipset meg.

¹ Alle som har opprettet en Facebook profil har en egen "vegg" man kan skrive hva man vil på. Man velger selv hvor offentlig denne veggen skal være. I mitt tilfelle har jeg valgt at dette kun skal kunne leses av de jeg har som venner på Facebook.

Her gjengir jeg en av mine mailutvekslinger med en av disse to informantene (navn på person i den originale mailen er byttet ut med X):

Hei:)

Jeg fikk din mail adresse av pappaen til X. Håper det går bra.

Jeg er masterstudent ved Høgskolen i Porsgrunn, og skal skrive en avhandling om ungdomskultur. Jeg er særlig nysgjerrig på den kulturen som blir omtalt som Emo. I følge X så mente hun at du kanskje kunne fortelle meg en del om denne kulturen. Stemmer det?

Hvis du vil prate med meg en dag hadde det vært supert!:) Det blir helt anonymt. Hverken navnet ditt eller hvor du bor (hvilken kommune og by) vil bli røpet. Kan også utelate og oppgi alder. Og du kan trekke deg når som helst, hvis du skulle ombestemme deg.

Kjempe fint hvis du kontakter meg igjen:)

Med vennlig hilsen Anne Grete Lund

Svaret fra en av informantene (her er navn på person og sted byttet ut med X):

Å hei:) det går helt bra altså:) er overrasket over at X synes jeg kunne fortelle, men er jo koselig da, jeg vil gjerne prate ut om det, siden jeg har studert det selv, prøvde å analysere den emo-kulturen både fra indre og ytre perspektiv, siden jeg er blant de eldste og var med å etablere et stort emo miljø i X tilbake i 2007-2008, så vil gjerne kunne dele og snakke ut om det:)

Jeg ønsket å komme i kontakt med ungdom som definerte seg som bærere av Emo-uttrykket. I starten spurte jeg familie, venner og kollegaer om de kjente noen som definerte seg som dette. Noe ingen gjorde. Etter hvert omformulerte jeg spørsmålet til å spørre om de kjente noen som kjente noen som definerte seg som "Emo". Også her fikk jeg nedslående resultater. Det var etter dette at jeg bestemte meg for å bruke Facebook for alt det var verdt slik jeg allerede har beskrevet. Vennekretsen på Facebook er kanskje langt større og mere sammensatt enn den vennekretsen og de du omgir deg med i den virkelige verden?

Men det var altså gjennom Facebook at jeg kom i kontakt med ungdom som definerte seg som bærere av Emo-uttrykket. To gutter på henholdsvis 17 og 18 år gamle som begge er elever i den videregående skolen. Kontakten med disse to fikk jeg som tidligere beskrevet i form av at snøballmetoden ble praktisert på Facebook ved at jeg "annonserte" hva jeg skulle skrive om og hva slags informanter jeg ønsket for å kunne gjøre dette. Da begynte snøballen å rulle i form av at en av mine venner kontaktet sin datter som igjen kontaktet to av sine venner som var bærer av uttrykket "Emo", som igjen kontaktet meg på mail. Og under mailutvekslingen ble vi også enig om hvor, når og hvordan vi skulle møtes. Mitt forslag til guttene var at jeg kunne hente dem i bilen min der de måtte ønske å bli hentet og kjøre dem dit de måtte ønske å bli kjørt. Noe begge var positive til. Samtalene med begge guttene fant sted under fire ulike bilturer. To turer på hver av dem. Og under hver biltur var det kun jeg og en av guttene.

Guttene var aldri sammen på noen av turene.

Jeg syntes det fungerte godt å prate mens jeg kjørte bil. Det er enkelt å slippe øyenkontakt om det er det man ønsker, samtidig som det er mulig å ha det også, om ikke hele tiden. Det kan være frigjørende for tanken (og noen ganger samtalen) å kunne la blikket hvile ut i ingenting, uten de begrensingene som ligger i å være i et rom der man sitter vis-à-vis hverandre, som man gjør i tradisjonelle "intervjusituasjoner". For folk som er tilbakeholdne og sjenerte kan det være fint å kunne snakke sammen på denne måten (Skatvedt, 2009).

Jeg tror også guttene syntes at dette var en ok måte å snakke sammen på. I motsetning til informantene på utsiden som jeg hadde en relasjon til fra før, var jeg for disse to guttene en fremmed. Jeg vil nesten påstå at ved å skulle gjøre et ordinært intervju med disse to, med mer eller mindre fastsatte spørsmål på forhånd, båndopptaker osv, så ville hele samhandlingssituasjonen blitt såpass unaturlig at mye (mer) informasjon kanskje ville blitt holdt tilbake?

Umiddelbart etter disse bilturene skrev jeg ned alt jeg husket fra turen. Jeg brukte i tillegg båndopptaker under de to siste bilturene. Dette blir nærmere beskrevet i kapittel 3.3

Kontakten med de to jeg intervjuet som ikke har det vi kjenner som Emo-uttrykk, hadde jeg lenge før jeg i det hele tatt begynte på denne avhandlingen. Disse kjente jeg privat og jeg visste blant annet om disse to at de tidligere hadde hatt med-elever på ungdomskolen som var bærere av Emo-uttrykket, uten at disse to selv var det eller hadde blitt det.

3.2.5 Rekruttering av informanter utenfor Emo-miljøet

Det skulle vise seg og ikke være så lett å få tak i informanter utenfra Emo-miljøet. Flere ganger opplevde jeg følgende i møte med folk uten det uttrykket vi kjenner som Emo: (Med folk så mener jeg voksne fra ca.18-50 år. Alt fra studenter, til lærere på ungdomsskole eller videregående skole eller folk som jobbet innen helse og sosial sektoren).

Jeg: ”Jeg skal skrive en mastergradsavhandling om en ungdomssubkultur som kalles Emo. «Kari Nordmann:» ” Det er de der svartkledde som kutter seg!”

Jeg: ” Du kjenner kanskje til fenomenet? Kan jeg i så fall få snakke med deg om denne ungdomssubkulturen, helt anonymt selvfølgelig? Skal ikke røpe navn eller noe annet som kan avsløre hvem du er! ”

«Kari Nordmann»: ” Nei jeg vet ingenting! Aner ikke hva det er jeg!”

Jeg opplevde også ved et par anledninger at jeg ble «henvist videre».

At jeg ble fortalt av en «vanlig» lærer at for eksempel inspektøren ved skolen kanskje visste mere. Men ved kontakt med disse som «kanskje visste mere», så visste heller ikke de noe og ønsket heller ikke å la seg bli intervjuet rundt det.

Dette var en oppdagelse som fortalte meg en del av det fenomenet jeg sto ovenfor. Det var en interessant oppdagelse fordi det sa noe om at "Emo" som gruppeidentitet allerede på dette stadiet av avhandlingen viste at det var knyttet både stigma og negativ stempling til fenomenet.

Hvorfor var flere så motvillig til å la seg intervju om dette fenomenet på tross av at de gav uttrykk for at de kjente til det da jeg introduserte de om tema til min masteravhandling?

Handlet dette om mangel på tillit? Eventuell mangel på tillit til meg som forsker eller mangel på tillit til seg selv i forhold til å måtte stå «frem» med sine synspunkter?

Eller kanskje litt av begge deler? Noe annet er at jeg tross alt skulle se på et uttrykk som storsamfunnet ser på som et mer eller mindre belastet uttrykk. Dette gjør kanskje tillitsforholdene ekstra vanskelig?

Kunne det være sånn at det og plutselig måtte ta tak i egne oppfatninger og stå for det man mener er «sannheten» om et tema, kan oppleves som «skummelt» fordi det kan «avsløre» at man ikke vet likevel? Eller det kan avsløre en holdning man egentlig ikke hverken vil vedkjenne overfor seg selv at man har og i hvert fall ikke overfor andre?

Men omsider fikk jeg altså ”napp” hos disse to unge voksne studentene på 20 år. ”Napp” på den måten at de var villig til å dele med meg den kunnskapen de hadde om fenomenet "Emo". Disse var ikke redd for å fortelle om noe som bare i kraft av å snakke om det kunne "klebe seg til dem". Hvorfor? Kunne det være på grunn av at de selv identifiserte seg såpass langt unna Emo-uttrykket kombinert med at de "visste" så mye om denne ungdomssubkulturen at de ikke så det som en reell trussel at dette uttrykket på noen måte kunne bli assosiert til å gjelde også dem?

Dette var en gutt og en jente jeg hadde kjent i mange år privat. Siden det av en eller flere årsaker viste seg å være vanskelig å få intervjuet informanter jeg ikke hadde noen relasjon til, uten Emo-uttrykk, så fant jeg ut at en løsning på dette problemet var å begynne å se på om det fantes aktuelle informanter som jeg hadde en eller annen form for relasjon til.

Fordelen med å bruke informanter man kjenner fra før, er at det allerede er etablert et tillitsforhold. Samt at det kanskje var derfor jeg i det hele tatt fikk informasjon om noe som det ellers knytter seg skam til å fortelle noe om? Og dette tillitsforholdet ble en stor fordel for meg under samtalen jeg hadde med informantene utenfor Emo-miljøet. Jeg opplevde at den informasjonen de gav meg var veldig ærlig og direkte. Beskrivelser og oppfatninger de måtte ha av Emo-miljøet ble veldig lite "pakket inn" i ord som "jeg tror" eller "kanskje".

Hvis jeg hadde vært en fremmed person for disse så kunne kanskje en del av informasjonen jeg fikk komme frem på en annen måte eller ikke kommet frem i det hele tatt?

Disse var altså ikke bærere av det uttrykket vi kjenner som "Emo", men det vi kjenner som «Soss» som ble definert tidligere i avhandlingen. Begge disse ble kjent med uttrykket da de gikk på ungdomsskolen for ca. 5 år tilbake. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 4.

Samtalen med disse to foregikk i ca. 2 timer. Jeg brukte ikke båndopptaker under dette intervjuet, men noterte ned stort sett alt som ble sagt fortløpende. Dette fordi jeg ville skape en så naturlig setting som mulig, kombinert med det fakta at jeg kjente disse fra før, og var ikke "redd" for å spørre opp til flere ganger under samtalen hvis det var ting jeg ikke fikk med meg og/eller ikke var sikker på om jeg skjønnte riktig i forhold til det de fortalte.

De gjentok gjerne uten noen form for irritasjon eller lignende slik jeg opplevde det. Og de gav også uttrykk for at jeg gjerne måtte komme og prate med de igjen hvis jeg følte behov for det. Siden dette var informanter jeg hadde en relasjon til før samtalen, tok jeg ved ett par anledninger i ettertid kontakt med enten begge eller en av de for å forsikre meg om at jeg hadde notert og forstått utsagn de kom med under samtalen riktig. Denne kontakten foregikk ved at jeg ringte de. Oppfølgingen fra min side ved at jeg ringte de i etterkant og ba om at de måtte gjenta utsagn fra samtalen vi hadde hatt, kan ha gjort at det som ble sagt under samtalen tidligere ble mere nyansert eller "snillere" når de måtte fortelle en gang til? Eller de kan ha følt at de under samtalen var for forsiktig i omtalen av miljøet og ved at de fikk anledning til å gjenta utsagn brukte denne anledningen til å anvende ytterligere flere negative adjektiver for å beskrive miljøet? I rettferdighetens navn så la jeg ikke merke til om det ble sagt hverken på den ene eller andre måten som kunne virke enten "snillere" eller "slemmere" i forhold til da vi satt og pratet ansikt til ansikt.

3.3 Analyse og tolkning av data

Jeg bruker et teoretisk analyseapparat som jeg mener egner seg til å vise hvordan kategorier og begreper som informantene bruker kan forstås og tolkes. I mitt analytiske perspektiv har jeg hovedsakelig valgt Goffmans teori om stigma og Beckers teori om stempling som jeg beskrev tidligere i kapittel 2.

Både samtaledata og samhandlingsdata er viktige for dette prosjektet. Det som blir sagt er en viktig del av samhandlingen. I motsetning til i et intervju, der informantene sier noe som svar på dine spørsmål, vil du i et feltarbeid kunne nedtegne det de sier når de snakker fritt, uten at du har ledet dem i en bestemt retning (Fangen, 2004:72). I mitt tilfelle så hadde jeg på forhånd funnet tema jeg ville snakke med informantene om, så på en måte ledet jeg samtalen inn der jeg ville ha den, men på den annen side så var det kun tema, og samtalen forløp likevel ganske fritt selv om de var formet av at informantene svarte på det jeg spurte om. At jeg har vektlagt samtaledata i større grad enn samhandlingsdata og etnografiske beskrivelser, skyldes nok at dette er mitt første feltarbeid.

Å produsere detaljerte etnografiske beskrivelser må læres (Fangen, 2004:144).

Når det gjelder transkripsjon er det i hovedsak to ulike fremgangsmåter en kan benytte (Fangen, 2004:148):

- 1) Du kan skrive ned hvert minste host, pause, dialekt eller annen språkvariasjon.
- 2) Du kan redigere slik at uttalelsene blir grammatisk korrekte, ufullstendige setninger blir fullstendig og digresjoner blir utelatt.

Min transkripsjon bærer veldig preg av sistnevnte fremgangsmåte.

Etter at transkripsjonen var gjort forsøkte jeg å finne ut hvor hørte hvilke utsagn/påstander inn i forhold til mitt teoretiske forankringspunkt og problemstilling. Deretter ble det jeg anså som mest vesentlig skrevet inn i selve avhandlingen.

De transkriberte samtalene og det jeg hadde av samhandlingsdata både fra hjemmebesøket hos den ene av "Sossene" og bilturene jeg hadde med guttene med Emo-uttrykk, utgjorde mitt datamateriale som skulle fortolkes. Ifølge Kvale (2006) handler tolkning om å gå dypere inn i materialet enn det som er direkte uttalt, for å få frem strukturer og meningssammenhenger som ikke umiddelbart er synlige.

Jeg leste gjennom samtalene og feltnotatene med samhandlingsdata flere ganger, og forsøkte samtidig å kategorisere utsagnene informantene kom med. Det ble også nedtegnet data som

gikk på tvers av det jeg i utgangspunktet ønsket å vektlegge i analysen. Disse dataene utelot jeg å ta med i analysen da dette var data som kunne røpe hvem informantene var.

Ved å studere det innsamlede materialet i lys av teoretisk kunnskap, har målet vært å få en bredere forståelse for informantens utsagn. Kvale og Brinkmann (2009) påpeker at en fare ved en slik teoretisk analyse kan være at jeg som forsker kun vektlegger de aspekter ved datamaterialet som samsvarer med mitt valg av teori.

3.4 Etske hensyn

Det ble søkt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) via skriftlig søknad, som godkjente studien uten endringer, og vurderte at det ikke var meldepliktig.

Til dette prosjektet ble samtykke erklæring innhentet både muntlig og elektronisk. Et muntlig eller elektronisk samtykke vil også være gyldig etter personopplysningsloven(www.nsd.uib.no).

Likevel følger prosjektet NSD sine retningslinjer. Dette innebærer blant annet at de innsamlede dataene oppbevares utilgjengelig for innsyn fra andre. Transkripsjoner og lydfiler oppbevares passordbeskyttet og vil bli slettet ved prosjektets slutt.

Siden man i kvalitativ forskning oppretter personlig kontakt med informantene man studerer, kan det lett oppstå etiske utfordringer med prosjektet du utfører (Thagaard 2003:11).

Selv om informantene mine ikke var med i et spesielt belastet miljø, var det likevel noen etiske betraktninger jeg måtte gjøre underveis i feltarbeidet. Informantene har blant annet krav på å få all informasjon i forkant, for å kunne danne seg et inntrykk av hva som skal inngå i forskningen, og følgene av dette(Kvale, 2006). Mine informanter fikk denne informasjonen både skriftlig (mail) og muntlig.

Etikk og moral henger sammen med det faktum at vi mennesker alltid vil være avhengige av hverandre, og har makt over hverandre (Befring, 2007). Det vesentlige her er at forskers moralske integritet er sterkt forbundet opp mot hans eller hennes forståelse og engasjement i moralske spørsmål og moralsk handling.

3.5 Validitet og reliabilitet i kvalitativ forskning

Jeg vil her gjøre rede for forhold knyttet til begrepene validitet og reliabilitet i eget prosjekt. Validitet betegner det forhold at min undersøkelse gir gyldige svar på det jeg vil vite noe om. Tove Thagaard (1998) har oppsummert tre vesentlige punkter når det gjelder validitet og reliabilitetsaspektet knyttet til kvalitativ metode.

Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet er viktig for den kvalitative forskning legitimitet og kvalitet. Troverdighet knyttes til at forskningen utføres på en tillitsvekkende måte.

Bekreftbarhet knyttes til kvaliteten av tolkningene og den forståelsen som etableres.

Overførbarhet har å gjøre med tolkningens anvendbarhet i andre sammenhenger (Thagaard 1998:20).

Når det gjelder troverdighet har jeg forsøkt å være så ærlig som mulig med tanke på motiver og egen forforståelse. Jeg har hele veien forsøkt å inkludere leseren i mine valg av metoder. Bekreftbarheten blir forhåpentligvis ivaretatt ved at jeg har vært ærlig med henvisninger til andre forskere sine teorier. Jeg har forsøkt å være bevisst på og ikke tillegge mine informanter meninger de ikke har, selv om det er vanskelig i all tolkningsarbeid. Om mine funn i denne avhandlingen også kan gjelde for andre ungdommer i andre eller lignende subkulturer er usikkert.

3.6 Oppsummering:

Antallet informanter har gitt et begrenset data materiale. Men det betyr ikke at deres historier og opplevelser ikke har blitt både veldig viktige og verdsatt. Målet med denne avhandlingen har i første omgang vært å finne ut hva Emo-miljøet er for ungdom utenfor dette miljøet, for så i andre omgang å finne ut hva Emo-miljøet er for de på innsiden av miljøet. Metoden jeg har valgt for å innhente disse opplysningene er feltarbeid hvor jeg har vektlagt samtaledata. Mitt resultat og analyse av det etnografiske arbeidet kommer i kapittel 4 og 5.

4 "Emo" sett utenfra

«De der jævla svartkledde taperne»

4.1 Den tilsynelatende sosiale identiteten

Etter flere mislykkede forsøk på å få kontakt med relevante informanter utenfor Emo-miljøet har jeg avtalt å møte Agnetha og William (20 år) hjemme hos William som jeg presenterte under kapittel 3. De er kjærester og har vært det siden videregående. De er inne i sitt første år på høyere utdanning. Disse to er de eneste jeg har klart å få i tale for å prate om uttrykket "Emo" som jeg fortalte om i metode kapittelet hvor jeg også reflekterte litt rundt den skepsisen jeg møtte da jeg prøvde å rekruttere informanter for å få et utenfra perspektiv i forhold til Emo-uttrykket. Som jeg skrev om i kapittel 3, så kunne det være flere årsaker til at disse to ikke var redd for å snakke om Emo-fenomenet.

Det kunne handle om så vel en slags selvsikkerhet i forhold til eget uttrykk kombinert med det de visste om "Emo" som fenomen. En tredje faktor kan rett og slett være at siden disse to kjente meg fra før så var de ikke redde for at jeg skulle koble dem til dette uttrykket?

Inne i rekkehuset som William bor i, er det masse flotte og fargerike malerier og statuer rundt omkring som kan vitne om mye reise virksomhet. Noe som også blir bekreftet når jeg spør om det er tilfelle. Kjøkkenet er innredet både fancy og moderne med alt et kjøkken etter dagens «krav» innehar. Hva kan dette fortelle om de ungdommene jeg skal snakke med?

Det kan kanskje fortelle flere ting? Det sier kanskje noe om at det er en del både økonomisk og kulturell kapital (Thornton 2005[1995]) i familien som William kommer fra? Noe som kanskje igjen forteller oss at William kommer fra middelklassen? Når det gjelder Agnetha så vet jeg at hun bor i en enebolig og at begge hennes foreldre har høyere utdanning, noe for så vidt begge foreldrene til William også har.

Agnetha har mellomblondt langt velstelt hår som er pent satt opp, perle øredobber i begge ørene og er kledd i en lyse brun genser og lys blå bukse. William har lys blondt kort klipt hår som er lagt litt bakover. Han har på seg en lys olabukse og en lyse blå fleece genser. Det uttrykket Agnetha og William er bærere av representerer, slik jeg tolker det, noe som mange kanskje ville assosiere med et "normalt"/"sossete" uttrykk?

Vi setter oss i stua. Og jeg tar frem penn og papir, klar til å notere.

Jeg starter med å spørre hvor de har hentet denne kunnskapen om "Emo" fra. William svarer først: *«Det er fra venner som har venner som har vært eller fortsatt er Emo.»* Agnetha svarer at hun har lært om dette uttrykket mest gjennom å lese om "Emo" sider på internett, særlig facebook, og fra TV, men hun har i motsetning til William opplevd at en av hennes tidligere venninner fra ungdomsskolen sakte men sikkert valgte dette uttrykket.

Den tidligere venninnen hadde i starten av vennskapet et noe "rocket" uttrykk, men dette uttrykket ble ifølge Agnetha bare mere og mere svart, både i sminke, klær og hår. Det er verdt å legge merke til at Agnetha også fortalte at den tidligere venninnen selv aldri omtalte seg selv som "Emo", Agnetha fortalte at det var andre som omtalte henne som det. Vennskapet gikk sakte men sikkert over forteller Agnetha videre, noe Agnetha mener skyldtes at de søkte seg til ulike miljøer. Følte Agnetha at "Emo" «stjal» hennes venninne? Eller kunne det være sånn at Agnetha kjente litt på stigma forbundet med "Emo"? Kanskje Agnetha var redd for at andre skulle tro at det "smittet", og at hun sto i en slags "faresone"? En slags skam? Kan noe av dette være en bakenforliggende årsak til at Agnetha vil snakke med meg? Ligger det en slags tristhet og /eller bitterhet til dette fenomenet fra Agnetha side? Eller andre årsaker som Agnetha ikke vil dele med meg?

Jeg spør videre om hvorfor det er så vanskelig å finne folk som omtaler seg selv som "Emo". Agnetha svarer: *”Ingen vil vedkjenne seg at de er Emo fordi det er et skjellsord. Ingen vil jo skille seg ut. Men det gjør de som velger å se ut som Emo.”*

Ligger det ikke et paradoks i det Agnetha sier her? Unge vil ikke skille seg ut og de vil skille seg ut sier hun. Vi vil gjerne fremstå som rasjonelle, men strengt tatt gjør vi kanskje en del som både er paradoksalt og motsetningsfullt? Hva slags motiv eller motiver ligger i så fall bak valget om å bli bærer av uttrykket "Emo"? Det som kanskje kan fremstå som et «opplagt» motiv er at det ligger et slags sosialt motiv bak dette valget. Å bli "Emo" blir altså personens hovedstatus, mens andre roller blir sekundære (Becker, 2005:52)? Så bør man kanskje spørre seg om det er et valg? Hva om det er stempeling utenfra hvor Emo-identiteten blir en motstand mot stempelingen? Stempelingen kommer først og deretter "Emo"? Det sentrale i stempelingsteori er at andre stempler en og så kommer identitetsarbeidet som et svar på dette. Å dele denne hovedstatusen med andre som har samme hovedstatus kan kanskje i så fall være med å gi en opplevelse av kollektiv identitet som igjen kan være med på å skape en opplevelse av anerkjennelse hos en med "Emo" uttrykk? Ofte oppstår subkulturer som en slags protest eller reaksjon til det etablerte slik som subkultur ble definert innledningsvis i avhandlingen. De domineres av koder og semiotikk som er forståelige for de involverte, men som kan oppleves helt fremmed for de som står utenfor (Gelder, 2007:92-93).

Ved å svare med uttrykket "Emo" og dermed også skille seg ut fra den dominerende kulturen, og deretter tre inn i en subkultur som kan gi hver og en av medlemmene en opplevelse av verdifelleskap. En del ungdommer, uavhengig av klasse, ønsker å ha avstand til økonomiske og jobbmessige nødvendigheter og la fritiden, ikke arbeidet, være kilden til positivt selvbylde og verdighet (Thornton 1997: 206).

Det som særpreger personer med et stigma, er at de innehar et trekk som blir så i øyenfallende at det vender folk som skal samhandle med dem vekk fra dem, og gjør at vi ikke oppfatter de andre attributter de også innehar, fordi vi bare konsentrerer oss om dette ene. I resonnementet ligger at vi ikke oppfatter en person med et stigma som fullt ut (med)menneskelig (Goffman, 2010).

Men til forskjell fra mange andre stigmatiserte grupper som Goffman beskriver, har folk med det uttrykket kjent som «Emo», selv valgt det uttrykket som gir de dette stigmaet. Valgt på den måten at det er et svar. En kollektiv identitet for enkelt individer som føler seg utenfor. Man velger svart fordi man opplever seg svart inni seg?

Avvikler, er ikke noe man er, det er noe man blir. Avvikelse skapes av samfunnet. «Emo» er altså en konstruksjon (Becker, 2005:29).

For å få avstand til stemplingen og reaksjonene på denne, vil avvikere ofte søke sammen i avvikergupper hvis medlemmer har felles skjebne og forståelse av avviket, i tillegg til felles løsninger på problemer knyttet til stemplingen (Becker, 2005:56).

Slik utvikles en egen avvikerkultur med egne diskurser og forståelser for å løse det problematiske i at samfunnet vurderer uttrykket deres som feil, og disse opptrer dermed som motstand mot «de normale».

Når det er sagt er det viktig å huske på at kanskje et av hovedpoengene hos Goffman er at stigma er den prosessen hvor en person tar inn over seg de andres stempling av en selv og deretter gjør dette til sin identitet (Goffman, 2010).

4.1.1 Være venn med «Emo»

Jeg spør Agnetha og William om de har noen venner som kalles for «Emo». Eller venner som andre kaller for "Emo". Det har de ikke. William sier: *"De som er venner med Emo, er venner med dem fordi de er Emo selv!"*.

Dette stemmer ikke med det jeg selv opplevde da jeg benyttet "snøballmetoden" for å rekruttere informanter innenfor Emo-miljøet. Det startet med at jeg fikk kontakt med en jente som selv ikke hadde det som er kjent som «Emo uttrykket». Denne jenta satte meg i kontakt med en av guttene i det lokale Emo-miljøet.

Denne jenta var bærer av det vi gjerne omtaler/kjenner som "soss". På tross av de ulike uttrykkene, «Emo» kontra «Soss», så var disse to venner. De møttes på fritiden og gjorde aktiviteter som venner gjør. Det hører med til historien at jeg også spurte denne jenta om å møte meg for å snakke om uttrykket «Emo», noe hun ikke ønsket. Var det en slags lojalitet til sin Emo-venn som gjorde at hun ikke ville snakke om dette fenomenet med meg? En slags frykt for å sette han i et dårlig lys? Eller kanskje i et enda dårligere lys hvis man tenker at hun på forhånd var kjent med (noen av) de påstandene som verserte om personer med Emo-uttrykket? (Jfr. tidligere utsagn fra Agnetha og William). Eller var det som jeg har vært inne på tidligere forbundet med en skam?

Goffman (2010:43 og 153) skriver at samfunnet inndeler mennesker i kategorier og at kategoriseringen avgjør hvilke egenskaper som definerer medlemmene i hver av kategoriene. Det følger av dette at en som bærer uttrykket kjent som «Emo», og en person som er bærer av uttrykket vi kjenner som "soss", tillegges egenskaper som er så ulike og fremmede for hverandre at det nesten ikke vil være "naturlig" for disse to å kunne nå hverandre som venner? Og ikke bare er kategoriene fremmede for hverandre, men de er definerte som (delvis) motsetninger. Kan det dermed bli et spenningsforhold mellom disse to identitetene? At "Soss" er alt det "Emo" ikke er og omvendt? At de to motsetningene definerer hverandre som ens eget motstykke? Kanskje har "Emo" plassen "friker" eller "raddis" hadde tidligere? Den gangen dreide det seg om politiske motsetninger, nå dreier det seg kanskje om helt andre ting? Nå dreier det seg kanskje mer om at mens vi på den ene siden roper høyt om individualisering og at vi (ungdom) må benytte alle de ressurser som vi har tilgjengelig for å nå de mål en måtte ha satt seg, så praktiseres det på den andre siden en slags "straff" fra storsamfunnet overfor de som har valgt eller svarer med uttrykk som majoriteten ikke liker? Er det sann at vi i dagens samfunn fremdeles blir oversvømt av normative føringer på hva som er «normale» uttrykk hva angår klær og hårfrisyrer? Blir mye av egenrefleksjonen borte på grunn av alle de normative føringene vi blir utsatt for daglig gjennom f.eks media og dermed gjør det oss «lettere» i stand til å kategorisere og stigmatisere mennesker? Noe som igjen kan føre til et nærmest ekstremt negativt og snevert menneskesyn?

4.1.2 Hvorfor "Emo"?

Jeg spør Agnetha og William om hvorfor de mener at noen velger uttrykket "Emo"? Til dette svarer Agnetha: «*At noen velger dette uttrykket er fordi de mangler tilhørighet med andre.*»

Hvorfor mangler de tilhørighet med andre? Gjør de det? Hvis de gjør det er da på grunn av at den personlige identiteten ikke har fått anledning til og tre frem som følge av det stigma personen har hatt hengende ved seg (Goffman, 2010)? Vil ikke «Sossene» bli kjent med «Emoene»? Ser man nærmere på påstanden til Agnetha kan det kanskje være grunn til å spørre hvem disse «andre» er som Agnetha refererer til?

Slik jeg tolker det så er disse «andre» de «normale» eller «Sossene». Noe annet er at Agnetha i påstanden sin mener at det å velge uttrykket "Emo", kommer etter at en person opplever mangel på tilhørighet med "ikke-Emoer".

Sarah Thornton (1997) sier at et hovedpoeng er at subkulturer oppstår når mennesker søker sammen med andre som har samme smak som en selv, enten det gjelder klær, musikk, politiske preferanser eller annet. Denne smaken skiller seg fra det som oppfattes som mainstream, det som «alle de andre» gjør eller mener (Thornton, 1997:203).

Viggo Vestel (2010) gjorde lignende funn i sitt feltarbeid med Emo- ungdom her i Norge. De ungdommene som Vestel snakket med fortalte at et ønske om tilhørighet, kontakt med andre likesinnede, aksept og oppmerksomhet gikk igjen som et motiv for å bli med i denne gjengen.

Jeg ønsker å finne mere ut av hva Agnetha og William mener kan være årsaken til at noen velger å være bærer av Emo uttrykket og spør derfor om det kan være også andre faktorer de mener kan spille inn ved at noen velger dette uttrykket? «*De elsker jo oppmerksomhet uansett om den er positiv eller negativ. De vil liksom vise seg mer enn andre!*» svarer William kontant.

De vil vise seg mer enn andre sier William, er det fordi de har lært å forholde seg til sitt eget stigma og/eller overkommet det (Goffman, 2010)? Og siden William bruker ordet «de» altså flertall, så kan det også være grunn til å spørre seg om dette tilsynelatende ønske om og «vise seg frem», er noe som skjer mer eller mindre automatisk fordi «de» opplever støtte fra «de» med samme stigma innad i gjengen og/eller de utenfor som er blitt fortrolige med de stigmatisertes liv (Goffman, 2010:69)?

Er det i så fall gjennom gjengfellesskapet at de opplever denne oppmerksomheten som William påstår at de gjør?

Lidèn og Sandbæk (2009) forteller i «Ungdomsgjenger- en kunnskaps status» om motivasjonene for å bli med i gjenger. Et viktig moment her er at det ofte er en kombinasjon av flere forhold som virker sammen og fører til at noen blir med i en gjeng. Likevel er det mulig å skille mellom ulike typer for hva som motiverte de unge til å bli med i en gjeng:

- 1) innflytelse fra venner, familie og nabolag
- 2) beskyttelse
- 3) vennskap og sosial støtte
- 4) status og respekt
- 5) penger
- 6) diskriminering

Disse motivasjonene gjaldt så vel nordiske (norske) forhold som internasjonale forhold (Canada) (Lidèn og Sandbæk, 2009).

Ken Gelder (2007) identifiserte seks ulike måter som subkulturer ofte forstås slik jeg presenterte i kapittel 2. En av disse seks måtene var gjennom sin bevegelse ut av hjemmet og inn i en sosial tilhørighet i en gruppe. Dette er en parallell til Lidèn og Sandbæk (2009) som sier vennskap og sosial støtte var en viktig motivasjonsfaktor til å bli med i en gjeng. Til forskjell fra Gelder (2007) bruker ikke de betegnelsen subkulturer om den kulturen ungdommene måtte befinne seg i, men gjeng. Hvis man da igjen ser på utsagnet til William om at de ønsker oppmerksomhet, uansett om den er positiv eller negativ, kan det da være slik at medlemmene innad i Emo-gjengen får den positive oppmerksomheten, samt også støtte og sosial tilhørighet, fra de på innsiden, mens den negative oppmerksomheten kommer fra de på utsiden?

4.1.3 Inntrykket av Emo-miljøet generelt

Jeg spør videre Agnetha og William om hva slags andre inntrykk de har av de som har valgt Emo-uttrykket og miljøet i sin helhet?

William sier: *«De søker hverandre. Det er strenge regler innad i gjengen tror jeg. Det kan virke som om de pusher hverandre til å se mest mulig ekstrem ut. De holder seg mest mulig med hverandre. Virker så hemmelighetsfullt hele den greia der. Men jeg tror likevel at det er lettere for en utenfor å komme inn i gjengen enn det motsatte. Alle er like rare i Emo-miljøet og det gjør at de synes det er trygt å være i disse gjengene. Det er gjerne utstøtte folk som blir Emo, fordi det er lettere å komme inn i en Emo-gjeng, enn i en normal gjeng. Svart representerer hat, og på den måten utagerer de med klær og sånt.*

De kutter seg fordi de later som om de har vondt, for å bli sett, samt at det er et sånt press innad i gjengen at "livet er så jævlig". De har det ikke verre enn oss andre - herregud! Bare se på interessene til de Emo folka! De skal liksom være så spesielle. Det kan være at de skal være vegetarianere, skrive "mørke" dikt og så skriver de nesten alltid på engelsk. De skal liksom hele tiden gjøre ting annerledes enn andre. Emo folka har ofte kallenavn på seg selv- og helst en engelsk versjon.»

Når vi er innenfor den ene rammen for et samvær, er vi utenfor de andre, og det er atferdsreglene for rammen vi til enhver tid er i, som gjelder (Goffman 1986).

Goffman snakker videre om en god tilpasning til samfunnet for den stigmatiserte. Ved «å henge med» de samme «Emo-folka» for en med uttrykket «Emo» at det er en måte å prøve å tilpasse seg samfunnet på, selv om det skjer innenfor bestemte rammer innenfor et relativt lite miljø? Eller man kan kanskje si at det er en måte å tilpasse seg samfunnet på som bryter med stigma identiteten? En motstand til den rådende kulturen?

Som jeg allerede har vært inne på tidligere så mener Becker at for å ta avstand til stemplingen og reaksjonene på denne, vil avvikere ofte søke sammen i avvikergupper hvis medlemmer har felles skjebne og forståelse av avviket, i tillegg til felles løsninger på problemer knyttet til stemplingen (Becker 2005:56).

Slik utvikles en egen avvikerkultur med egne diskurser og forståelser for å løse det problematiske i at samfunnet vurderer atferden eller utseendet deres som «feil», og disse opptrer dermed som motstand mot «de normale». Noe annet er kanskje at Emo-miljøet opplever en slags «normalisering» av sin egen identitet ved å ha denne tilhørigheten til en gjeng bestående av mennesker hvor alle har valgt mer eller mindre samme type uttrykk? Avvik er i følge Becker samfunnsskapte. Han mener at de som ofte er i stand til å definere avvik, er de som har den sosiale makten. Ofte gjelder dette de som representerer flertall. Becker mener at det er middelklassen som lager reglene og så er det arbeiderklassen som må følge disse reglene (Becker 2005:29).

Becker sier videre at avvikerstus gjerne erkjennes ved å finne sin plass i en organisert gruppe. Dette er også i tråd med Gelder (2007:35).

Videre så kan man spørre seg om ungdom med uttrykket «Emo» befinner seg på et nivå av sosial-identitet sett fra «Sossene» sitt perspektiv siden de ikke blir vurdert ut fra personlige egenskaper, men kun ut fra inntrykk de gir utad? Det har kanskje etablert seg en oppfatning i samfunnet som er rådende om «Emo» som den «absolutte sannhet»? Emo-miljøets sosiale praksis skaper identiteten som «Sossene» helst vil se?

Goffman(2010) sier at dess mer de eller den stigmatiserte separerer seg strukturelt fra det normale, dess mer blir de eller den lik samfunnet kulturelt. Slik jeg forstår Goffman betyr dette at samfunnet vil at den stigmatiserte skal oppføre seg som en stigmatisert. Etter at William er ferdig med sin «monolog», fortsetter Agnetha: *«Den typiske Emo musikken er mer barnslig enn vanlig metal. Emo folk er liksom noen som er veldig barnslige. De er så sutrete. Pyser hele gjengen. At Emo er så barnslig er fordi ”hvem er jeg” spørsmålet kommer tidlig i tenårene. Kan ofte være sånn at de starter som Emo som er en barnslig stil, men så går de liksom over til en mer voksen alternativ stil. De spiser på steder som Mc Donalds fordi det er barnslig mat. Det er billig, godt og usunt»*

Ut fra dette spør jeg Agnetha og William om hvorfor de tror at begrepet «Emo» har fått denne negative statusen?

Til dette svarer Agnetha: *«I Norge har Emo blitt et så belastet ord og fått så dårlig rykte, tror at det til og med i Sverige og Danmark er det mer lov å være Emo enn her, det er fordi at i Norge så har vi så streng jantelov. På skolen her i Norge er det egentlig lite klikker. Her er det mer ”de normale” og ”de utenfor”. Og de som da er utenfor er ofte de svartkledde»*

Agnetha forteller her om en dikotomisering i den norske skolen. En dikotomisering som innebærer et skille mellom «de normale» og «de utenfor». Og slik jeg forstår det, så er det hos «de normale» at «Sossene» befinner seg. Særlig siden Agnetha også forteller at «de utenfor» er de som er bærer den svartkledde stilen. Hos Becker har de minst mektige liten innflytelse over egen identitet. Det kan fremstå som om «de utenfor» er mer eller mindre prisgitt andres og mer mektiges respons når det gjelder å bli inkludert blant eller ekskludert fra «de normale».

Både bæreren av et stigma og en stemplet person oppfattes som et mindre verdig individ.

Beckers (2005:29-30) stemplingsteori går ut på at avvik skapes av at den avvikende personen blir stemplet negativt, og dermed internaliserer stempelet og handler ut i fra denne stemplingen. Etter som tiden går vil denne personen ta i bruk trekk som definerer hva en avviker skal gjøre, og tar deretter rollen inn over seg i den grad at han til slutt blir og definerer seg selv som en avviker.

Noe annet Agnetha sier noe om, var begrepet Janteloven. Janteloven ble kjent i boka «En flyktning krysser sitt spor. Fortelling om en morders barndom» fra 1933 av Aksel Sandemose (wikipedia.org/wiki/janteloven). Denne janteloven inneholder 10 ulike lover som alle forteller oss noe om at vi på ingen måte må skille oss ut. Vi må ikke tro at vi er noe eller tro at vi som personer har noen verdi. Lov nr 2 er som følger: « Du skal ikke tro at du er like mye som oss». Her tolker jeg «oss» som de Agnetha omtaler som «de normale», mens «du» er de Agnetha omtaler som «de utenfor» eller «de svart kledde».

Og det blir i utsagnet fra «sossene» sagt at denne loven er veldig streng i Norge. Er den det? Og i så fall hvorfor er den så streng her til lands? Er norsk kultur tuftet på strengere regler hva angår normer enn våre naboland Sverige og Danmark slik som Agnetha og William påstår? Er samfunnsforholdene i Norge slik at det er mye lettere å ekskludere enn å inkludere? Er det slik at vi aksepterer mindre enn Sverige og Danmark?

Den personlige og den sosiale identiteten som «Emo» representerer må ikke trigge den kollektive identiteten som Norge ønsker å bli identifisert med? Er det kulturelle ethos hos nordmenn at vi fremstår som kjernesunne skigående og jordnære folk? At verden utenfor landets grenser skal forbinde oss med fjell og daler og rosemaling?

Det som i så fall er interessant å merke seg, er at norsk black metal musikk har vært i mange år og fortsatt er, en av Norges største kulturelle eksportvare (www.nrk.no/kultur-og-underholdning).

Hvorvidt dette er ukjent for de fleste og/eller et faktum mange nordmenn kanskje ikke vil vedkjenne seg, skal jeg ikke gå videre inn på her.

4.2 Oppsummering:

«Emo» sett fra perspektivet til «Sossene» forteller oss flere ting, blant annet at Emo-ungdom ønsker oppmerksomhet, uansett om den er positiv eller negativ. Og det er i følge «Sossene» de som ikke passer inn i det «normale» miljøet som søker seg til en slik type gjeng og velger uttrykket «Emo». Rekrutteringen til Emo-miljøet kan kanskje forklares på følgende måte: Unge som blir stemplet og som selv også føler seg utenfor, finner sammen i et fellesskap hvor alt det som gjør de utenfor gis verdi. De omdefinerer det svarte til å skape seg et fellesskap akkurat der andre ser dem som mest utilpasset.

Det ble sagt under mitt besøk hos Agnetha og William at de som er venner med «Emo» er «Emo» selv. Hva som ligger bak dette utsagnet som handler om, slik jeg tolker det, identitetsfellesskap, er usikkert. Jeg selv opplevde jo at det var folk uten Emo-uttrykket som satte meg i kontakt med miljøet. Å ha Emo- uttrykket som sin identitet er ifølge «sossene» et sosialt avvik (Becker, 2005:29). Stigmaet til Goffman (2010) som er aktuelt fra perspektivet til «sossene», er å være svart i hele uttrykket, både hva angår klær, hår og sminke. Og et slikt uttrykk innebærer i følge «sossene» en ekskludering fra det «normale» miljøet som «sossene» mener å tilhøre. Goffman(2010) beskriver hvordan et stigma fører til at ”de normale” overser andre egenskaper ved en person som ellers ville gitt tilgang til fellesskap i gruppen. Skatvedt (2009) sier i ”Alminnelighetens potensial” at bekreftelser som har kraft til å gi mennesker en positiv opplevelse av en identitet som normal må komme fra de som selv er definerte som normale innenfor normalsamfunnet. Avvikere har ikke kraft til å stemple hverandre inn i det normale fellesskap. Becker sier at avviket ikke har med selve handlingen individet utfører, men hvordan det blir reagert på denne (Becker, 2005:30). I dette kapitlet hvordan «Sossene» reagerer på Emo-miljøet sitt uttrykk.

5 "Emo" sett innenfra

"Never judge a book by its cover"

Den faktiske sosiale identiteten

5.1 Biltur nr. 1

Jeg har avtalt å møte en av de eldste guttene, Kristian 18 år, fra det lokale Emo-miljøet. Han har på mail (som ble presentert i metode kapitlet) på forhånd fortalt meg at han er en av de eldste i miljøet. Jeg skal hente han i bilen min hjemme hos han og vi har avtalt på mail og bare kjøre rundt omkring denne dagen. Da jeg kommer frem der han bor sitter han på utsiden av blokka han bor i. Jeg har fortalt hva slags bil jeg kjører, så han kommer mot meg i det han får øye på meg og bilen min. Han har svart hår og klærne er også svarte, bortsett fra skjertifet som har en knall rød farge. Han setter seg inn i bilen, tar meg i hånda og hilser. Jeg legger merke til at det lukter så deilig after-shave av han.

På tross av den gjennomførte ekstremt svarte stilen, virker han så ren og fin likevel. Noe som overrasker meg positivt kjenner jeg.

Hva hadde jeg forventet? At det skulle være et likhetstegn mellom uttrykket han er bærer av og dårlig hygiene? Kanskje lå det ubevisst en tanke fra min side om en slik kobling? En pådyttet identitet fra min side, en stempling, som gikk i retning av at mennesker med Emo-uttrykk er «skitne»? Denne koblingen ble uansett ganske fort «kortsluttet» etter at Kristian satte seg inn i bilen og fylte bilen med deilig frisk og fin after-shave.

5.1.1 Fenomenet «Emo»

Jeg legger også merke til at han har med seg to stk trommestikker og spør om han skal på spilleøving senere. Det skal han. På denne måten starter vi en samtale som handler om bandet han spiller i, om at bandet hans kom på 2. plass i en lokal musikk konkurranse dagen før og hva denne 2. plassen kan gjøre fremover for bandet.

Samtalen kommer etter hvert inn på temaet "Emo" fordi jeg spør Kristian om han kan fortelle meg hvordan «Emo» som fenomen oppsto.

”Emo var egentlig en musikk sjanger og med den sjangeren kom den mørke stilen” forteller han meg. Hva var det med den musikken som gjorde at stilen ble svart spør jeg. *«Vel du kan si at svart ikke er en farge, men en nyanse, men det er temmelig mørkt og tomt. Ofte er det slik at emo beskriver en trist og lei tilstand, altså at emosjonell er mest rettet mot mye triste følelser derfor er svart med på å visualisere dette triste og tomme, da mener jeg ikke bare emo musikken, men ofte hvis man slenger en kommentar «du er så emo» så referer man ofte til at man er så trist og innestengt og går i svart eventuelt, men musikken er ofte om temaer som kjærlighets sorg og slikt også».*

Stil er altså et viktig element i Emo-miljøet. Uttrykket «Emo» blir en personifisering av musikkens stemning slik jeg tolker utsagnet til Kristian. Gelder (2007:100-101) mener at evne til overdrivelse er et av de tegn som kjennetegner en subkultur. I dette tilfellet en overdrivelse i uttrykket som gjelder utseende. Herunder klær, hår og sminke. Og Emo-stilen står ikke tilbake i forhold til overdrivelses faktoren som Gelder mener ofte er tilstede når man skal kaller en kultur for subkultur.

Thornton (1997) sier noe lignende når hun fremhever at subkulturell kapital kan være objektivert, f.eks ved hårsveis og lignende. Anvendt på denne subkulturen kan en si at kapitalen er særlig objektivert ved utseende, både ut fra klær, hårfrisyrer og sminke. Noe som kanskje kan være verdt å spørre seg er hvor mye og hvordan et sånt overdrevent mørkt (svart) uttrykk kan gjøre i forhold til stigma og stemplings problematikk?

Det kan fremstå som om en slik veldig synlig valgt annerledeshet i møte med utenforstående er med på å skape dikotomiseringen som jeg påpekte i kapittel 4. Et «vi» og «dem». «Vi som kler oss normalt» og «de som kler seg i svart». Motivet for dette uttrykket forklarer Kristian som en måte å visualisere det svarte og triste han forteller at «Emo» står for. «Sossene» mente at det svarte representerte hat, mens Kristian forteller at det svarte representerer triste følelser. Påstander som kanskje står i kontrast til hverandre? Begrepsparet tilsynelatende og faktiske sosiale identitet hos Goffman blir kanskje i stor grad gjeldende her. Uttrykket som «Emo» bærer blir et meningsbærende tegn som tillegger disse egenskaper som hos utenforstående oppfattes som miskrediterende/negativt.

Igjen ser vi eksempel på at er stemplerne er mektige andre(Becker, 2005:37). Mektige andre hos Becker er som jeg allerede har vært inne på ofte mennesker med makt fra middelklassen. Ikke bare er de mektige, men de er også i klart flertall. Og mektige andre som er i klart flertall, er en «motstander» det kanskje ikke er lett å «overbevise» i forhold til hva som er ens faktiske sosiale identitet(Goffman, 2010)?

5.1.2 Hvem blir «Emo»?

Hvem er det som er med i den gjengen du er med i, spør jeg. *”De som søker seg til gjengen vår er folk som føler seg utenfor sosse miljøet. Eller det vanlige miljøet. Og så er de tiltrukket av miljøet på grunn av den svarte og dystre stilen vår. De er ofte litt deprimerte”* forteller Kristian. *”Jeg mener det er lettere for en soss å være med oss, enn det er for oss å få komme inn i en sosse gjeng”* fortsetter Kristian.

Jeg legger merke til at han kobler sammen "Emo" og "Soss" i et spenningsforhold. Det er som om dikotomien "Emo"- "Soss" har overtatt for "Frik" - "Soss" som jeg var inne på tidligere. Men det som tidligere handlet om politiske ideologier, handler kanskje i dag om hvordan de som føler seg utenfor storsamfunnet "svarer" på storsamfunnets "straff" for ikke å følge de normer og regler som til enhver tid gjelder? Emo-uttrykket blir da kanskje en kulturell og kollektiv motstand til individuell utstøting?

«Sossene» mente at de som valgte denne stilen var de som ikke hadde tilhørighet med andre sa de. Og i den sammenhengen var andre «de normale».

Dessuten mente også William og Agnetha at det var lettere for en som ikke var bærer av Emo-uttrykket å komme inn i en Emo-gjeng, en for en med Emo-uttrykk å komme inn i en «normal gjeng» som de sa. «De er ofte litt deprimerte» hevder Kristian.

I forhold til psyken hos de med Emo- uttrykk så mente derimot William at de bare «latet som om de hadde vondt for å bli sett». Dette i tillegg til at William mente at det var et press innad i gjengen at «livet er så jævlig».

Kristian bruker ordet «de» når han snakker om hvem som søker seg til gjengen han er med i. Og han sier også at «de» er ofte litt deprimerte. Det ligger en slags distanse i Kristians beskrivelse av sine venner innad i denne gjengen. Han sier ikke «vi». Er det fordi han føler at denne depresjonen ikke gjelder han eller er det en måte å snakke om seg selv i tredje person? Ett slags utenfra blikk? Kanskje på grunn av at jeg er utenfor? Kanskje blir ikke samtalen like nærgående i en samtale med en ukjent? Det kan også være en indikasjon på at jeg har å gjøre med negativ stempling og motstandsreaksjoner?

Hvordan er dere mot hverandre, spør jeg videre.”*Det er veldig lite bruk av vold i gjengen. Det kan derimot være en del intriger som går på baksnakking og sånt, men aldri slåssing*”. Her er det en parallell til det Agnetha sa, da hun sa at folk med uttrykket «Emo» var så barnslig. Dette hvis en tar for gitt at det å baksnakke og å lage intriger er barnslig eller et tegn på umodenhet? Eller handler det om en type motstand som tar form i barnslig oppførsel? En form for motstand som ikke har funnet sin artikulering?

Har dere dette uttrykket hele tiden, eller bare i bestemte situasjoner, spør jeg. ”*De der wannabe emoene i gjenget vårt, de der jentene som er en sånn ca 12-13 år, de er Emo når de er sammen med oss, men så er de helt annerledes kledd når de skal besøke bestemora si for eksempel. Jeg er Emo hele tiden, men tror ikke jeg kommer til å være så svart som jeg er nå når jeg blir litt eldre. I så fall vil jeg bruke flere farger sånn at jeg ikke virker så dyster*”.

Hva er det som gjør at disse unge jentene har denne selektive adferden i forhold til når de er bærer av Emo-uttrykket og når de ikke er det? En adferd som blir "belønnet" med å bli omtalt som "wannabe" av de som er trofaste mot uttrykket. Kan det være at de er for usikre til å bære Emo-uttrykket i alle sammenhenger fordi de kjenner til det stigmaet som er knyttet til denne identiteten? De vil gjerne svare på motstanden fra storsamfunnet som de av en eller annen grunn ikke føler seg inkludert i, men de tør ikke svare for mye? Kan det også være sånn at de i denne alderen kanskje ikke helt vet hvor eller hos hvem de vil oppleve seg mest inkludert? Er denne "wannabe" tilstanden mest av alt en slags "hvor passer jeg best inn" jakt?

5.1.3 «Emo» og «Goth»

Før jeg gikk i gang med denne avhandlingen prøvde jeg å finne ut så mye som mulig om fenomenet "Emo". Disse forundersøkelsene gjorde jeg stort sett ved å bruke internett. Her bør det presiseres at foruten arbeidet til Viggo Vestel her i Norge og undersøkelsen fra Australia, så fant jeg ikke materiale som på noen måte bar preg av å være vitenskapelig basert. Det som jeg hovedsakelig fant på internett var at fenomenet "Emo" ble diskutert på ulike blogger og ulike nettsamfunn. Men det var mens jeg holdt på med disse forundersøkelsene at jeg oppdaget at når noen skrev ett eller annet i forhold til "Emo", så ble gjerne også fenomenet "Goth" omtalt. Og det var mange og ulike meninger om begge disse to fenomenene. Det var et generelt fravær av konsensus blant alle de som uttalte seg.

Så hva er egentlig forskjell på Emo-uttrykket og Goth-uttrykket, spør jeg Kristian? *«Goth kom før Emo. Goth er mer en klesstil og ikke noe livsstil og musikk-stil slik som Emo er. Goth er inspirert av den mørke gotiske kulturen for mange hundre år siden. Emo er en livsstil for mange, men den mørke stilen er hentet fra Goth, men den gotiske stilen er mere utagerende»* svarer Kristian.

Her forteller Kristian at "Emo" er mye mer enn bare overdrevent uttrykk ved hjelp av klær, hår og sminke. Han forteller oss at "Emo" er en livsstil. I hvert fall for noen av de som har valgt Emo-uttrykket. Kan det være slik at for de som Kristian omtaler som «wannabe emo» så kan det kanskje mere fremstå som om det er et uttrykk som kommer og går i takt med hvem og hvor de måtte befinne seg, mens for andre, som for eksempel Kristian, er dette et uttrykk han er trofast mot uavhengig av konteksten?

Kanskje er det slik fordi Kristian har gått gradene og er i ferd med å etablere seg som en senior innenfor uttrykket? Emo-uttrykket blir kanskje både identitetsmarkøren og livsstilen? Goffman (1992) skriver i «Vårt rollespill til daglig» at sosiale situasjoner er avhengige av en koherens mellom setting, utseende og oppførsel. Når settingen endres, vil det gjerne stilles krav til at den personlige front, en kombinasjon av utseende og oppførsel, også endres. Dette er noe en ekte "Emo" ikke tar hensyn til i følge Kristian. Valget av "Emo" som uttrykk blir helhetlig på mange måter slik Kristian fremstiller det. Ut fra det Kristian har fortalt tidligere om seg selv så er Kristian en av de som ikke tar dette hensynet som Goffman (1992) skriver om.

5.1.4 «Emo» og "Vampyrer"

Da Emo- stilen kom til syne på slutten av 1990 tallet og begynnelsen av 2000 tallet så kom det samtidig også en del såkalte «Vampyr» filmer.²

Er «Emo» som stil inspirert av "Vampyren", spør jeg? *«Ja faktisk så var det en gjenoppliving av Vampyr film sjangeren. Men den største sammenhengen er at enkelte av Emoene er veldig Vampyr fans. Da er den gotiske stilen mer knyttet til Vampyrer, og siden Emo er inspirert av goth er det kanskje en sammenheng der»* svarer Kristian.

Kristian snakker igjen på en måte som om han betrakter det hele utenfra eller viser en distanse til dette temaet ved å si at «enkelte av Emoene er veldig Vampyr fans». Dette gjelder ikke han? Kan det i så fall ha noe å gjøre med at Kristian er en av de eldste i miljøet og at en eventuell hang til å være Vampyr-fan tilhører fortiden og/eller de yngre/ynge i miljøet? Eller kan det rett og slett være fordi han snakker med en "outsider"?

²Et eksempel på en moderne Vampyr film er filmen Underworld fra 2003. Handler om konfliktene mellom vampyrer og varulver.

Hva vil det si å være Vampyr-fan? Har dette også noe med alder og /eller modenhet å gjøre å være fan av et slikt fenomen? Blir dette i så fall nok et eksempel på den påstanden «Sossene» hadde i forhold til at den typiske "Emo" er så barnslig? På den andre siden så er det vel også mange "Sosser" som liker såkalte "Vampyr" filmer? Er det i såfall bare en tilfeldighet at to så ulike uttrykk deler samme interesse av fenomenet "Vampyr"? Kan det da være sånn at disse to ulike uttrykkene også har ulike fokus på hva de liker med fenomenet "Vampyr"? Der "Emo" opplever en mer eller mindre felles identitet hva angår uttrykk, så opplever "Sossene" at de ser inn i en verden som gjør at de for en stakkert stund kan "glemme" det alvoret de er en del av ved å være trofaste mot allmennkulturen(Aagre, 2003)? Man kan kanskje også stille seg det spørsmålet om hva som er motsatsen til disse Vampyr-filmene? Kan motsatsen være filmer innen kategorien drama, hvor det vi ser av både mennesker og handling i verste eller beste fall, også kan relateres til den virkelige verden? Siden "Vampyr" som fenomen er et overnaturlig vesen, så er vi inne på en fiksjon, noe innen eventyr-verden. Noe som ikke finnes i den virkelige verden. Et slags alternativ til den virkelige verden? Kan Emo-uttrykket sidestilles i så måte selv om bærere av Emo-uttrykket er høyst levende og virkelige? Ved å velge dette uttrykket så ligger det både en distanse og et svar til allmennkulturen? Videre så kan man kanskje også spørre seg om det å være Vampyr-fan er den mislykkedes svar på skammen ved å være utenfor og annerledes? Da med utgangspunkt i at ungdom som bærer Emo-uttrykket opplever en slags felles identitet med "Vampyren", mens "Sossene" opplever fenomenet som et "fristed" fra den verden de er en del av?

Er dette enda et eksempel på at de er de prokulturelle(Aagre, 2003) sitt motstykke? En motstand mot generasjon "alvor"? De deler et sentralt felles fokus for å tilpasse seg på sin egen måte storsamfunnet anno 2012 (Jmfr. Clarke et. al. 1991 og Gelder 2005)?

5.1.5 Hva lå bak valget av Emo-uttrykket?

Så spør jeg Kristian om hvorfor han valgte akkurat uttrykket «Emo»? *«Vel jeg valgte uttrykket Emo fordi det beskriver følelser, mer spesifikk, mye melankolske følelser. Punk er også både musikkstil og livsstil men den er mer utagerende og protesterende. Grunge er utelukkende en musikkstil. Og siden jeg da var veldig følelsesorientert, jeg var ca. 14 år, så valgte jeg Emo».* Hvordan opplever du at folk utenfor Emo-miljøet ser på deg, sier jeg. *”Jeg er helt alene om å ha det Emo uttrykket i min klasse. Jeg blir ikke mobbet og jeg blir heller ikke direkte utstøtt, men jeg er heller ikke inkludert. Jeg har ingen i klassen som jeg kan kalle venn, men jeg blir derimot ofte kalt jævla homo av folk på gata”* sier Kristian.

Her blir vi presentert en situasjon som langt på vei kanskje forklarer Kristians motiv for å velge å være en del av Emo-miljøet? Det kan nesten fremstå som om Kristian i klasseromssituasjonen av sine med-elever blir betraktet som «luft». De gjør han ikke noe vondt, men de gjør han heller ikke noe bra sier han. Er det virkelig slik at de ikke gjør han noe "vondt"? Nei de gjør han kanskje ikke noe fysisk vondt, men hva slags følelser er det som blir "trykt på" når man ikke har en eneste venn i klassen? Eller å være den eneste bæreren av et bestemt uttrykk i klasseromssituasjonen? Eller å ikke bli inkludert i fellesskapet? Det finnes mange måter å mobbe på. Det Kristian beskriver er kanskje en type indirekte mobbing som det ikke er så lett å oppdage eller å sette ord på hverken for den som blir mobbet, de som mobber og/eller de som står utenfor prosessen? I dette tilfellet lærerne og andre elever ved denne skolen. Folk utenfor skolemiljøet gir derimot tydelig til kjenne hva de tenker om Kristian ved å rope nedsettende ord direkte til han.

Becker(2005:45) sier at hvis man skal analysere eksempler på tilsiktet ikke-konformitet så spør man ofte hva som ligger bak valget å bli avvikende. Fra et psykologisk perspektiv blir det ofte årsaksforklart som at det er ubevisste behov som må tilfredsstilles. Behov som personen kanskje ikke fikk tilfredsstillt tidligere i livet. Fra et sosiologisk perspektiv blir det ofte årsaksforklart med at det er mange krav fra samfunnet som personen opplever at han eller hun ikke klarer å innfri.

5.1.6 «Emo» og selvskading

Før bilturen tar slutt ønsker jeg å komme inn på ting som går i retning av stigma problematikk som kanskje er særlig knyttet til Emo-miljøet.

Det blir jo sagt en del ting rundt mennesker som velger uttrykket vi kjenner som «Emo», blant annet at de selvskader, hva tenker du om det, spør jeg. *“Den der selvskadingen som visstnok henger ved Emoene er noe kun de der som er i gjengen for å få oppmerksomhet gjør. Det er sånn “ Åh, synes synd på meg! Det er ikke noe som er typisk for den gjengen jeg er med i ihvertfall.»*

Denne uttalelsen fra Kristian samsvarer delvis med det også «Sossene» påsto når det gjaldt selvskading innad i Emo-miljøet. Men mens «sossene» mente at dette gjaldt alle innad i gjengen, forteller Kristian at dette gjelder noen få. Og disse er i klart mindretall siden Kristian også hevder at den slags type «aktivitet» ikke er typisk innad i den gjengen han tilhører. Hva forteller dette meg? Fra "Sossene" sitt ståsted er alle stemplet som selvskadere. Stempling som igjen fører oss til et stigma. Fra Kristian sitt ståsted handler det kanskje om informasjonskontroll(Goffman, 2010)? Hvor mye skal jeg som er utenfor vite? Og hva kan jeg få vite? Men både «Sossene» og Kristian er «enig» i forhold til oppmerksomhetsfaktoren de mener ligger bak selvskadingen.

Siden selvskading kanskje er blitt det mest belastende begrepet i forhold til Emo-kulturen er det verdt å se litt på hva forskning sier om selvskading som fenomen og hva som kan være motivet for nettopp denne type aktivitet. Selvskading er et fenomen det har blitt satt søkelys på i fagmiljøene og media, spesielt de ti siste årene.

Siv Ellen Kraft skriver i boken ”Den ville kroppen” om tendenser hun har registrert gjennom sine forskningsarbeider. Hun sier at det hos mennesker i dag finnes et skrik etter å kunne mestre utfordringer og smerte, og et ønske om at levd liv skal synes på kroppen (Kraft, 2005). Hun diskuterer om tiden vi lever i skaper behov i form av å finne nye måter å være synlige på? Det å bryte med mainstreamkulturen og forme en egen identitet kan være et uttrykk for det hun kaller annerledeshetens estetikk.

Kollektive identiteter som kollektive svar til mainstream? Kollektive identiteter knyttet til individuell skam over å ikke mestre prestasjonssamfunnets krav og mas? En kulturell motstand som er i tråd med Birminghamskolen sitt "resistance"(Clarke et al. 1991).

Men ved å bryte med mainstreamkulturen er det kanskje som vi allerede har sett en overhengende fare for at storsamfunnet svarer "utbryterne" med stemping?

Hvis man ser på det Kraft(2005) sier opp mot det både «Sossene» og Kristian sier, så kan man tydelig se paralleller til alle uttalelsene. Alle viser til et behov for oppmerksomhet. Men det er en dissens mellom «sossene» og Kristian med tanke på graden dette forekommer innad i Emo-miljøet.

Likeså går Kraft(2005) lengre enn både «Sossene» og Kristian når hun også ser på fenomenet som en måte å forme sin egen identitet på. En annerledes identitet som bryter med de fleste oppfatninger av hvordan en identitet bør vises frem. Kan man da trekke den slutningen at de som selvskader innad i Emo-miljøet, selv om disse i følge Kristian er i klart mindretall, bruker selvskading som et redskap både i forhold til å tiltrekke seg oppmerksomhet og til å danne sin identitet? En annen faktor er det jeg allerede har vært inne på i forhold til at jeg som en fremmed utenfor Emo-miljøet kanskje blir "utsatt" for en informasjonskontroll fra Kristian sin side(Goffman, 2010)? Hva Kristian forteller til meg som tross alt er en fremmed som står utenfor Emo-miljøet og hva han kanskje egentlig mener gjennom å være en del av miljøet på innsiden, samsvarer ikke nødvendigvis med hverandre?

Vi fortsetter å kjøre litt rundt omkring i sentrum av byen Kristian bor i da han plutselig får en sms. Han leser denne og spør om jeg kan kjøre han til et av kjøpesentrene som ikke er så langt fra der vi på det tidspunktet befinner oss. Noe jeg selvsagt gjør. I det han går ut av bilen sier han «*bare send mail eller sms når du vil vi skal møtes igjen*».³

³Etter denne bilturen fikk jeg ikke kontakt med Kristian igjen før det hadde gått ca. tre uker. Kristian forklarte i ettertid at det skyldes at han av ulike årsaker ikke orket å møte noen for en periode. Det var han som på sms kontaktet meg igjen etter disse tre ukene.

5. 2 Biltur nr. 2

Har avtalt at jeg skal hente Terje 17 år, utenfor en butikk like ved der han bor. Han er den andre informanten jeg har mailet med på forhånd(Se metodekapittel). På veien dit jeg skal hente han, spilles det på radioen, «This is my life» med Kim Larsen. Og jeg spiller låten ganske høyt mens jeg tar meg selv i å tenke « Denne type musikk kan jeg i hvert fall ikke spille når Terje kommer inn i bilen. Det må jo bli helt feil for han. Da bør jeg sette på P3». Hva sier dette om meg? Kanskje flere ting. Jeg har en etablert forforståelse av fenomenet «Emo» og de som er bærer av dette uttrykket. Litt på samme måte som da jeg skulle hente Kristian og ble så overrasket over at han luktet så godt. Jeg blir kanskje i enda større grad klar over at jeg er en person som står på utsiden av Emo-miljøet, men som gjerne vil inn, om så bare litt inn. Og hva slags "briller" er det jeg egentlig bruker i mitt møte med Terje og Kristian? Er det "forsker brillene" som vel egentlig bør, så langt som mulig, inneha et objektivt syn? Er det "brillene" som i enda større grad forteller meg at disse er så forskjellig fra meg i sitt bruk av klær, hår og sminke for å kommunisere med omverden med? Kanskje litt av alt dette, samt andre "briller" jeg ikke helt klarer å se selv?

Han kommer til avtalt tid. Også han er kledd i svart hele veien. Og det svarte håret hans har også den typiske sideskillen som ligger over det ene øyet, slik Emo stilen er kjent for å være. Han kommer inn i bilen, tar meg i hånda og hilser. Terje har en veldig rolig fremtoning føler jeg ganske umiddelbart. På tross av alt det svarte, er det en slags ro og en slags vennlighet som Terje utstråler. Og igjen, på samme måte som med after-shaven til Kristian, merker jeg at jeg blir positivt overrasket. Hadde jeg en slags ubevisst forforståelse av at det var en kobling mellom å være bærer av uttrykket «Emo» og ikke å være hyggelig? I så fall ble kanskje også denne forforståelsen erstattet av en ny forståelse relativt raskt.

5.2.1 «Emo» og musikk

Jeg spør Terje om det er et spesielt sted han vil jeg skal kjøre, og han spør forsiktig om jeg kan kjøre han til ei venninne av han som bor i en nabo kommune. Noe jeg selvfølgelig kan.

Vi har ikke kjørt lenge før jeg og Terje kommer inn på tema musikk. Og det er jeg som kommer inn på dette temaet ved å spørre hva slags forhold han har til musikk. Han forteller at han spiller i to band. Jeg følger opp denne informasjonen med å spørre hva slags genrer de spiller i de bandene? Terje svarer kontant: "*Death metal!*".

Vi fortsetter å prate om musikk og kommer inn på to konkrete band: My Chemical Romance (MCR) og Tokio Hotel (TH). Det er ingen tilfeldighet at vi kommer inn på nettopp disse to bandene. Disse to bandene er blant de band som er blitt mest assosiert med Emo-kulturen forteller Terje.

MCR har Terje aldri hatt så mye forhold til, mens TH var det første bandet han hørte på i den perioden han begynte å bruke Emo uttrykket i kles og hårstil. Dette skjedde da han var ca. 14 år gammel sier han. «Sossene» mente at bærere av uttrykket «Emo» hørte på "barnslig" musikk som de kalte det. Hva som gjør at en type musikk og/ eller band er innenfor kategorien "barnslig", mens andre musikk stiler og/eller band unnslipper en slik omtale, handler vel kanskje i bunn og grunn mest om ens egne preferanser? Men la oss kort se litt på hva musikkgenren death metal er, før en kort beskrivelse av de to bandene MCR og TH følger.

Death metal er en undersjanger av heavy metal. Navnet «death metal» kommer av bandet Death som introduserte sjangeren, i tillegg til at tekstene ofte omhandler død. Utviklingen av death metal startet på begynnelsen av 1980-tallet. Death metal tar oftest i bruk meget brutalt, hurtig og teknisk spill og en spesiell vokal som er kalt, growl. Det betyr at vokalistene synger med en mørk, brølende og dyp stemme. Det finnes mange forskjellige varianter av death metal, og disse er som regel delt inn i følgende kategorier: *melodisk*, *brutal*, *teknisk* og *svart death metal*(www.wikipedia.org/wiki/death_metal). My Chemical Romance er et amerikansk band fra New Jersey. Musikken kan kategoriseres innen sjangrene rock/punk. Tekstene inneholder mange elementer fra fantasi, skrekk og teater, noe som tilskrives påvirkning av skrekkfilm og tegneserier fra barndommen i følge band medlemmene(www.wikipedia/My_Chemical_Romance). Tokio Hotel er et tysk band. Musikken kan kategoriseres innen sjangrene pop, rock og glamrock. Tokio Hotel er mest populær blant tenåringer, og er også blitt kritisert for å være for «de unge og umodne». Samt at vokalistens stil (svart farget hår, skikkelig bakoversveis, svart neglelakk og ukonvensjonell garderobe) har vakt en del strid(www.wikipedia/Tokio_hotel). Ut fra disse beskrivelsene vil jeg her se litt nærmere på musikk genren death metal og bandene MCR og TH i lys av de påstander vs fakta som verserer omkring Emo. Påstander fra de utenfor miljøet og det de innenfor miljøet hevder er fakta. Som jeg var inne på tidligere, så mente «sossene» at Emo-ungdom hørte på barnslig musikk som de kalte det. Etter å ha hørt på diverse band innenfor genren death metal som er den type genre Terje spiller i begge bandene han er med i, er kanskje ordet barnslig det siste som faller inn hos meg⁴. Den er ekstrem maskulin, hard og tøff. Og det slår meg at dette er ikke en musikk for «sarte sjeler». Da budskapet gjennomgående i tekstene handler om at Satan skal erobre verden, mens Jesus/ Gud skal dø. Nå kan det kanskje argumenteres for at slik type retorikk er umodent eller barnslig i seg selv, men musikken i sin helhet fremstår likevel som noe som ikke faller innunder umodent eller barnslig på grunn av dens ekstreme negative uttrykk, både visuelt og auditivt, utført i de fleste tilfeller av godt voksne menn. Når det gjelder de to bandene MCR og TH, som blir assosiert med Emo-kulturen slik Terje forteller, er lydbildet og det visuelle bildet definitivt annerledes

⁴Etter denne bilturen brukte jeg YouTube aktivt for å se og høre bandene MCR og TH, samt se og høre ulike band (blant annet Deicide) fra death metal genren.

enn hva death metal fremstår som. Etter å ha hørt på flere av låtene til disse to bandene, er mitt inntrykk at dette er for det første en helt annen genre, først og fremst auditivt, men også visuelt, som jeg også skrev under beskrivelsen av disse to bandene, enn hva death metal er. Dette er «snillere» gutter (begge band har kun mannlige medlemmer) enn de mennene jeg så og hørte som tilhørte death metal band. Musikken som MCR og TH presenterer er langt mere «lytter vennlig» enn musikken death metal presenterer. Og det er ikke tilfeldig at jeg bruker begrepet gutter om medlemmene i MCR og TH, og begrepet menn om medlemmene i death metal bandene. Slik det fremsto for meg, så var det også et alders sprik mellom MCR og TH vs death metal. MCR og TH var gutter rundt ca. 25 års alderen, mens de menn jeg så i de ulike death metal band var fra ca. 35 år og oppover. Terje hørte i starten av sin tid som Emo på TH (da han var ca. 14 år) sa han, men er i en alder av 17 år medlem i to band som begge spiller genren death metal. Hvordan skal man tolke dette? Ble TH og den type musikk de representerer for «barnslig» for Terje? Er det riktig som «sossene» påstår at Emo-ungdom kun hører på «barnslig» musikk? Både ja og nei. Legger jeg historien Terje forteller til grunn, så kan det se ut som at de yngste Emo-ungdommene hører på i hvert fall en langt «snillere» musikk enn den genren Terje selv er en del av i dag. Hvorvidt den kan omtales som «barnslig», er som jeg har vært inne på tidligere, kanskje mest av alt et spørsmål om preferanse og musikk smak? Også Terje er blant de eldste i dette Emo-miljøet på lik linje med Kristian. Og mye kan endres fra du er 14 år til du er 17 år. Tenårene er også kanskje en periode i livet da man i ekstra stor grad lar seg påvirke av jevnaldrende og medias budskap (Willis, 1990). Dette kan også inkludere ditt syn på hva som for deg oppleves som bra og mindre bra musikk. Noe annet er at Terje til tross for sin unge alder, kanskje opplever at death metal føles mye mere riktig for han enn hva musikken til band som MCR og TH står for? Da Vestel(2010) utførte sitt feltarbeid omkring fenomenet «Emo», ble artisten Marilyn Manson forklart som en foregangsfigur i forhold til uttrykket Emo. Det androgyne uttrykket artisten hadde både hva angikk utseende, men også selve artistnavnet. Marilyn etter den amerikanske filmstjernen Marilyn Monroe, og Manson etter den amerikanske masseorderen Charles Manson (Vestel, 2010). Terje sier derimot ingenting om denne artisten. Noe som forundrer meg litt. Kan det ha en sammenheng med at Terje er 17 år, og at Marilyn Manson for alvor slo igjennom på midten av 1990-tallet, da Terje bare var noen få år gammel? Mens både MCR og TH slo til på ca. midten av 2000-tallet, da Terje var blitt noe eldre og dermed begynt i mye større grad og lytte til musikk og skape preferanser?

De Vestel(2010) intervjuet var generelt noe eldre enn mine to informanter innad i Emo-miljøet, så det kan ligge en forklaring der. En annen forklaring kan være at Terje ikke vil vedkjenne seg dette androgyne uttrykket «Emo» vel må kunne sies å fremstå som? På tross av at det er et selvvalgt uttrykk fra hans side. Som kjønnsmarkør må kanskje «Emo» sies å være nokså ulik de fleste andre kulturer rundt om i samfunnet? I de fleste andre kulturer er det sjelden tvil om hvilket kjønn en person representerer, mens «Emo» fremstår som nærmest tvekjønnet i sitt uttrykk. Kan dette være fordi en stor del av hele uttrykket er at jenter og gutter skal fremstå rent utseendemessig på samme måte, uavhengig av kjønn?

5.2.2 Emo-stilen

Hvorfor kler man seg i sort som «Emo» spør jeg. *«Sier på en måte seg selv, lyse farger og sånt, blir litt sånn «happy», mens mørkt, blir mer av det negative, liksom, er en grunn til hvorfor folk går med mørke klær i begravelse ... haha..*

Men, for min del, så liker jeg liksom ikke å «lyse opp» blant offentligheten, foretrekker heller å virke litt «mørk», og «dyster», hvis du skjønner? Er i hvert fall det jeg tror. F.eks. «scenestilen»⁵, de går jo med masse lyse og fargerike klær, og virker ikke fullt så negativt, mens emoer, eller «Metal Heads», går mer i det «mørke». Alt ut ifra hvilken musikk man hører på».

På bakgrunn av dette snakker også Terje i likhet med Kristian om at han er bærer av dette uttrykket uansett hvor og med hvem han måtte være med. Men han forteller videre *“Jeg toner uttrykket litt ned av og til, og av og til toner jeg det litt mere opp”*. *«Tone ned i situasjoner hvor det er overtall av sosser eller folk med mere “normalt” utseende»* forklarer Terje, *«og tone opp i situasjoner med overtall av folk med samme uttrykk, ofte sammen med de andre band medlemmene»*.

⁵Scene stilen er en «snillere» versjon av Emo stilen. Denne stilen er kjent for blant annet bruk av masse farger både i håret, sminken, klærne og smykkene. Dette kan være både rosa, grønn, gul, osv(www.viunge.dk).

Igjen kommer temaet stil inn som et viktig element i Emo-kulturen. Og igjen blir vi fortalt, om enn på en annen måte og i en litt annen grad enn hvordan Kristian beskrev hva som skilte en «ekte» "Emo" fra en «wannabe» "Emo", at Terje er «trofast» i forhold til uttrykket "Emo". Også for Terje er det irrelevant hva slags kontekst han måtte befinne seg i, men likevel med en slags «respekt» for flertalls kulturen ved å ikke være fullt så mye "Emo" i kontekster hvor flertallet ikke var bærer av uttrykket "Emo". Hvorfor agerer Terje på den måten? Hvorfor dette «hensynet» til de andre som ikke har samme uttrykk som han selv har? En av årsakene til dette hensynet forklarer Terje som at han ikke liker å «lyse opp i offentligheten». Er det fordi offentligheten ikke skal bli provosert eller eventuelt enda mere provosert? Er det en ubevisst eller bevisst frykt for stempeling og stemplingens konsekvens som Terje ikke ønsker å ha hengende ved seg?

Som jeg har vært inne på flere ganger tidligere er stempeling den prosess som fører til at en person merkes og utpekes på en vanærende måte. Man blir definert som avviker av andre mennesker (Becker, 2005:44). Og det er gjennom denne stemplingen at stigmatiseringen kommer siden det hele er en prosess. Ender et individ opp som stemplet og stigmatisert, er det svært vanskelig å få innpass i mange grupper i samfunnet. Man kan ikke lenger velge på lik linje med individer som ikke har gjennomgått disse prosessene.

Når man da tar i betraktning et menneskes behov for å tilhøre en gruppe, er det kanskje ikke så underlig at individer danner grupper med likesinnede, slik som Terje i likhet med Kristian har gjort. Men siden Terje gir til kjenne denne «respekten» for flertallet, kan det kanskje ligge et ønske om å kunne tilhøre eller være en del av disse i tillegg til å være en del av Emo-miljøet?

Også Goffman (2010) skriver om forholdet mellom stigmatiserte personer og, det han kaller, de «normale».

Normale prøver å unngå mennesker som er blitt stemplet og stigmatisert.

Dette får større konsekvenser for stigmatiserte enn for de normale. Det at stigmatiserte personer blir isolert og holdt utenfor vanlig samkvem og interaksjon mellom mennesker, kan bidra til at personene blir mistenksomme, depressive, fiendtlige, nervøse og forvirret.

(Goffman, 2010:54).

En stigmatisert person blir ofte stående alene skriver Goffman. Og Goffman hevder også at det da er vanlig at en slik person finner likesinnede som deler hans standpunkt i verden, og å dele følelsen av at man er menneskelig og egentlig normal til tross for utseende og lav selvtillit (Goffman, 2010:61).

Goffman sier videre at disse likesinnede kan gi moralsk støtte, de vet hvordan det er å leve med stigmatiseringen, man føler seg hjemme, og får aksept som "normal" person (Goffman, 2010:61). Frykter Terje at hvis han ikke «toner ned» Emo-uttrykket sitt i settinger med overtall av «normale» mennesker at han ikke da får sjansen til å få aksept som "normal" person andre steder enn i Emo-miljøet?

Gelder (2007:86) mener at subkulturer avviker fra majoritetskulturen og assosieres generelt med antikonformitet og motkultur. For at en sosial gruppe skal kunne omtales som en subkultur forutsetter det at individene har noe til felles, som at de for eksempel deler de samme konvensjonene, verdiene og ritualene. I Emo-miljøet er felles stil kanskje noe av det mest fremtredende ved hele kulturen ved siden av stemplet at "alle" selvskader innad i miljøet?

5.2.3 Bakgrunn for valg av Emo-uttrykket

Jeg spør Terje hvorfor han valgte akkurat uttrykket «Emo». *“Jeg syntes det så kult ut”* sier Terje. Medlemmene i en subkulturell gruppe er som regel klar over sin posisjon som avvikende fra majoriteten, og dette er en posisjon de kan ta avstand fra, utnytte eller dyrke (Gelder, 2005). Når det gjelder Terje så forteller han at dette var et uttrykk han frivillig ønsket å dyrke. I hvert fall i starten av hans «karriere» som «Emo», da han var 14 år gammel. Nå 3 år senere kan det nesten se ut som at Terje har fått et litt mere ambivalent forhold til sitt eget uttrykk. Han både tar litt avstand fra det ved å tone ned uttrykket sitt (i settinger hvor flertallet er «normale») og han dyrker det i settinger hvor de fleste er bærere av samme eller tilsvarende uttrykk som han selv. Men selv om Terje gir uttrykk for at dette var et valg basert på at han syntes det "så kult ut", er det grunn til å spørre om dette var et valg i ordets rette forstand? Kunne han f.eks valgt og blitt "Soss" i stedet? Eller sto det reelle valget mellom å være uten noen form for fellesskap med jevnaldrende eller å velge et fellesskap med andre ungdommer som av en eller flere grunner ikke fikk innpass i de "normale" miljøene?

5.2.4 "Emo" og selvskading II

Uten at jeg har sagt noe som helst om selvskading, sier plutselig Terje: *“Jeg skjønner ikke hvor det ryktet om selvskading kommer fra... Jeg kjenner ingen som gjør det. Det må være folk som ønsker oppmerksomhet”* sier han.

På samme måte som Kristian, årsaksforklarer Terje eventuell selvskading innad i Emo-miljøet som en måte å få oppmerksomhet på. Men ifølge Terje, så er det ingen i miljøet hans som gjør dette. Eller, det er ingen han kjenner som gjør det sier han. Betyr dette at det forekommer, men at de som eventuelt utfører slike handlinger innad i miljøet, er folk Terje ikke kjenner så godt eller ikke vil bli kjent med? Eller blir jeg igjen, som en fremmed utenfor miljøet, "utsatt" for informasjonskontroll(Goffman, 2010)?

Når det gjelder selvskading er det kanskje viktig å være klar over at en slik type adferd innebærer ulike varianter av kroppslig, selvdevaluerende atferd. Både kutting, overdose av medikamenter, alkohol og narkotika misbruk, samt henging og hopp fra stor høyde går inn under kategorien selvskading (Ystgaard Mette, Reinholdt Nils Petter, Husby Jorulf & Mehlum Lars, 2003).

Selv om det de fleste kanskje forbinder med selvskading, er kutting? Hvis noen selvskader innad i miljøet i form av overdrevent bruk av alkohol, som både er et lovlig rusmiddel og sosialt akseptert i de fleste miljøer her til lands, er det kanskje ikke merkelappen «selvskading» som blir brukt om en slik type adferd? Men noe som er verdt å merke seg er at Terje kom inn på dette temaet uten at jeg på forhånd hadde sagt noe som helst om det. Lå det en frykt hos Terje for at jeg kanskje satt ved siden av han i bilen og i mitt stille sinn lurte på om han drev med selvskading og at ved å komme meg i «forkjøpet» så rakk ikke en slik eventuell gryende negativ stempling fra min side å gjøre seg gjeldende?

Ligger det en mer eller mindre bevisst «frykt» om å ikke fremstå som en «tyster» overfor de andre innad i miljøet som gjør at Terje vil avvæpne meg og mine eventuelle spørsmål rundt dette temaet? Hva som uansett var den bakenforliggende årsaken til at Terje kom inn på tema selvskading, så var det fremdeles mange uavklarte spørsmål både i forhold til hvem som har skapt dette «ryktet» om selvskading og hvorfor akkurat i Emo-miljøet.

Vi kommer frem til huset hvor hans venninne bor etter at Terje har guidet meg dit. Vi utveksler noen ord om at vi skal snakkes igjen i det Terje går ut av bilen min og begynner å gå mot huset hennes.

5.3 Biltur nr. 3

Denne gangen skal jeg og 18 år gamle Kristian møtes igjen. Har avtalt å hente han i sentrum av byen han bor i, etter skoletid. Kristian, som jeg fortalte om under Biltur 1, er elev ved musikk, dans og drama linjen på en av de videregående skolene i denne byen. Her har han valgt musikk-linjen.

5.3.1 Ulike grupperinger i samme miljø

Hvordan har du det, spør jeg i det han kommer inn i bilen. *«Det går bra, men det varierer med hvem jeg er med. Du skjønner, det er så mange grupperinger i det miljøet mitt. Det er alt fra death metal folk til sånne umodne jenter på sånn ca. 13 år, sånne wannabe Emoer. Det at de jentene er så unge og kommer til vårt miljø og ikke så mye gutter på samme alder, tror jeg har noe med å gjøre at jentene blir tidligere modne enn gutter»* svarer Kristian. Jeg følger opp med å spørre hvor mange de er i den gjengen? *«Vi er ca. 20- 30 stykker. Og det er ca. 50/50 når det gjelder kjønn. Men de yngste, som er sånn ca. 12-15 år er mest jenter. Mens de eldste fra sånn ca. 15-18 år, er stort sett gutter»* sier Kristian.

Her ønsker jeg å se nærmere på Kristians utsagn om at det i ett og samme miljø finnes så mange grupperinger.

Slik jeg tolker det så fremstår det som at å være medlem i dette Emo-miljøet handler både om viktigheten av å kunne oppleve interaksjon med de innad i miljøet som ligner mest på deg selv som enkelt individ, og ut fra dette skape egne små grupper, samtidig som det skal være et felles uttrykk som alle i miljøet kan identifisere seg med? Det er både en selvidentitet og en gruppeidentitet innad i Emo-miljøet slik som Kristian beskriver det. Miljøet blir dermed kanskje et «fristed» hvor medlemmene kan være seg selv både i møte med noen få og i gruppen som helhet? Goffman (1992) mener også at vi ikke er oss i kraft av oss selv, men i kraft av våre relasjoner til hverandre. Individet spiller ut sine statuser og roller i forhold til hverandre slik at man oppnår mest mulig av interaksjonssituasjonen.

Den subkulturelle tilhørigheten er slik jeg ser det, kanskje det viktigste hos disse unge, enten det er gjennom små grupperinger innad i miljøet eller om de fremstår og agerer som en homogen gruppe.

En annen ting når det gjelder subkulturbegrepet er det Sandberg og Pedersen (2010) sier i sin bok «Gatekapital» om at begrep som søker å gruppere individer kan stå i fare for å overdrive likhetene mellom medlemmene i gruppen.

Store individuelle forskjeller kan råde innad i gruppene, og gruppetilhørighet betyr ikke nødvendigvis at det er snakk om en subkultur i tradisjonell betydning av begrepet slik jeg også var inne på i kapittel 2.

Her blir kanskje Gelder(2007) sine punkter i forhold til når en kultur blir omtalt som en subkultur eller ikke, noe snever da hensynet til enkelt individet vies liten plass i hans teorier, særlig når en ser dette opp mot Kristians beskrivelser av grupperingene innad i Emo-miljøet?

5.3.2 «Emo» og musikk II

Du snakket sist vi møttes om bandet du er med i, hva slags type musikk er det bandet spiller, lurer jeg på? «*Vi spiller alt fra death metal til progressiv rock⁶. De fleste Emo spiller hardere musikk jo eldre de blir.*» sier Kristian.

Jeg lurer på om det er litt typisk for «Emo» å være veldig musikalske og spør Kristian om akkurat det. Kristian svarer: «*Det kan kanskje virke sånn fordi flere er faktisk gode musikere. Men noen er bare sånne wannabe musikere og noen er ikke musikalske i det hele tatt. De yngste i gjenget hører på listepop eller sånn mainstream musikk. Jeg er mer standard Emo. Jeg er proff musiker siden jeg tross alt utdanner meg innenfor musikk. De yngste i gjenget glemmer å være selvkritiske til det meste. Både hva de hører på av musikk og hvordan de kan virke på andre.*»

⁶Progressiv rock (ofte forkortet til progrock eller bare prog) er en stilart som kombinerer grunnsjangrene, rock, klassisk, psykedelisk og litterær musikk. Stilarten var særlig populær i første halvdel av 1970-tallet. Genesis og Pink Floyd er to eksempler på denne type musikk (Lucky, 2008).

Temaet death metal i forhold til «Emo» ble omtalt i forhold til bilturen jeg hadde med Terje, så akkurat det velger jeg å la passere her. Det som derimot fremkommer som ny informasjon fra Kristian, er at «Emo» spiller hardere musikk dess eldre de blir. I hvert fall for flertallet mener Kristian. Er det riktig at flertallet i Emo-miljøet spiller hardere musikk jo eldre de blir? Er det fordi den grupperingen som Kristian tilhører innad i Emo-miljøet har en slik reise musikalsk?

Er disse i såfall i flertall og dermed tar det for gitt at dette gjelder de fleste andre i miljøet også?

Nå kan det sikkert være uenighet om hva som ligger i begrepet «hard musikk» da også dette handler om hver og en sin musikk smak, men slik jeg tolker utsagnet til Kristian så er det for de fleste en «musikalsk reise» som går fra myk til hard musikk. Motsatt av hva Kristian fortalte når det gjaldt uttrykket Emo bruker i form av klær, hår og sminke, som i hvert fall for hans del antagelig ville bli «mykere» jo eldre han ble som han fortalte under vår første bil tur.

5.3.3 "Emo", en skummel ungdomskultur?

Så forteller jeg at jeg har lest en artikkel som het “Russia wages war on Emo kids”⁷. Russiske myndigheter ønsker å få fjernet ungdomskulturen «Emo» i Russland fordi de synes den virker så skummel. Jeg lurer på hva Kristian tenker om dette.

«Har lest den artikkelen jeg også. Det ble masse drittkasting på nett på grunn av den artikkelen der. Noen skrev at de skulle ønske norske myndigheter gjorde det samme. At de burde gå inn for å fjerne alt av Emoer. Det er litt typisk sånne metal folk å si sånt.» svarer Kristian. Hva tenker du når du leser sånne kommentarer om det uttrykket du er bærer av, at noen ønsker at slike uttrykk ble fjernet spør jeg? *«Jeg tenker at det er folk som er uvitende»* kommer det kjapt fra Kristian, og jeg blir litt usikker om han er sint eller trist i stemmen og i ansiktsuttrykket. Eventuelt begge deler?

Kristian sier at slike utsagn kommer fra «uvitende folk». Hvem er disse uvitende folkene i såfall? Kristian nevner selv «Metal folk» som et eksempel. Er det fordi disse "Metal folkene" som Kristian omtaler de som, er de som kommer med de sterkeste ytringene og med flest

⁷ Denne artikkelen fra 2008 fant jeg på nettsiden til The Guardian.

negative ytringer hva angår Emo-kulturen? Hva da med «sossene»? Eller andre grupperinger som er utenfor Emo-miljøet?

Kan det være sånn at hos Kristian så ligger det mange grupperinger inne i det han omtaler som «Metal folk»? Kristian fortalte jo da vi startet denne bilturen, at en av grupperingene innad i Emo-miljøet var «Death Metal folk».

Er disse «Metal folkene» som Kristian viser til i denne sammenhengen, ikke en del av Emo-miljøet, men som på samme måte som Agnetha og William, står på utsiden og betrakter det hele utenfra?

De er "outsidere", men i motsatt forstand tenkt ut fra hvordan Becker (2005) definerer det? Eller er disse "Metal folkene" også på innsiden av miljøet, siden det blir sagt om Emo-miljøet, både fra "Sossene" og fra de som er bærer av Emo-uttrykket sin side, at det er et inkluderende miljø? Og er det i så fall "takken" for å være inkluderende at de ungdommene som bærer Emo-uttrykket kan oppleve seg trakkasert også innad i sitt eget miljø av de som på innsiden av miljøet bærer et annet uttrykk enn "Emo"?

Men hvorfor omtaler ungdom seg som «Emo» og ikke "Goth" eller "Heavy metal" gutt eller jente, spør jeg? *«Ja man kan si at heavy metal, er også mørkt, men det er mer maskulint da, mandig, kraftig og en sterk aggressiv uttrykksmåte, heavy metal har f.eks. underkategorien death metal som handler om død og lemlestelse, mens Emo er mørkt på en mer innadvendt måte, mer følsomt og da er det ikke snakk om død og lemlestelse, men mer hvordan hjertet dør inni deg osv. det er mer feminint og følsom så Emoer vil kanskje ikke bli sammenligna med heavy metal eller omvendt. Goth er som sagt mer et bredt spekter av klesstil, vet ikke så mye om livsstil der, men det faktum at Goth ER en veldig STERKT utagerende klesstil er kanskje grunnen til at Emo og heavy metal ikke sammenlignes med det, fordi de har mindre utagerende klesstil, men er jo mye som kan krysse hverandre av de tre og mange andres stiler»*

Kristian forteller her om en miks av identiteter, hvor den ene identiteten nærmest overlapper den andre, samtidig som han gir klart uttrykk for at «Emo» ikke vil sammenlignes med hverken "Heavy metal" identiteten eller "Goth" identiteten og motsatt. Becker legger vekt på hvordan mennesker sorteres inn under ulike kategorier de anses å tilhøre (Becker 2005:25). Og her sorterer Kristian inn andre i henholdsvis kategoriene heavy metal og goth, mens han selv forblir «Emo». Det eneste disse grupperingene har til felles, i hvert fall fra et utenfra blikk, er det svarte uttrykket. Men med et ønske om å signalisere ulike identiteter likevel.

Stigma og identitet blir ikke her to motsetninger, men to krefter som virker sammen i det sosiale felt slik jeg ser det. Identitet og identifisering er to sider av samme situasjon. Identiteten er presentasjonen av en selv. Identifiseringen er den andres vurdering som vil ha nær sammenheng med vedkommendes stereotypier. Dette er selvfølgelig en situasjon som slår begge veier. Mennesker kan ha et stigma uten at det oppdages av andre. På samme måte som identiteten må bli synliggjort for å være reell. Identifisering har nær sammenheng med sosialidentitet (Goffman, 2010:44).

5.3.4 «Emo» lokalt og «Emo» andre steder

Hva er eventuelle likheter og hva er eventuelle ulikheter mellom Emo-miljøet her i distriktet og i en større by som f.eks Oslo mener du, spør jeg Kristian. *«De er faktisk ganske så like, eneste er at det i Oslo er større, men det er mye kommunikasjon mellom Oslo og miljøet her. Men i det Emo miljøet her er det liksom to generasjoner. Første generasjon er de som er født ca. 92-95. Mens andre generasjon er de som er født ca. 95-98»*. Emo-miljøet har kontakt med hverandre på tross av både kommune og fylkesgrenser. Og i følge Kristian så er det heller ikke noen påfallende ulikheter annet enn at Emo-miljøet i hovedstaden er større enn i det distriktet Kristian bor i, samt at miljøet Kristian tilhører har «to generasjoner»⁸. Slik Kristian beskriver det, er dette med generasjoner i følge han, også en ulikhet med Emo-miljøet i Oslo. Nå er det likevel nærliggende å tro at dette med flere «generasjoner» innad i Emo-miljøet også er gjeldende for Oslo. Men den livsverden som blant annet Kristian representerer, er nokså lik uansett hvor du bor her til lands mener han.

⁸Den korrekte definisjon av generasjon er slektsledd. Besteforeldre, foreldre og barn er eksempel på tre vanlige generasjoner (www.wikipedia.org/wiki/Generasjon).

Det er også nærliggende å tenke at de ulike sosiale mediene som finnes gjennom internett, er med på å gjøre den tette kontakten mellom Emo-miljøet i distriktet som Kristian bor i, og Emo-miljøet i Oslo og andre steder, mulig. Man opptrer med sin «Emo» identitet og behøver ikke å underkommunisere dette uttrykket i dette kollektive fellesskapet mellom Emo-miljøene, slik som Terje gav uttrykk for at han følte han måtte gjøre i kontekster hvor det var overvekt av «normale». Da vi like etterpå er på utsiden av et kjøpesenter i denne byen spør Kristian om han kan få bli satt av her. Han forteller at det er noen venner av han som «henger rundt» der inne som han vil prate med. I det han går ut av bilen sier han *«send meg mail om det er noe da eller så kan vi chatte på facebook»*

5. 4 Biltur nr. 4

Også denne gangen har jeg og Terje blitt enige om at jeg skal hente han utenfor samme butikken som forrige gang. Jeg skal kjøre han til øving med bandet sitt. Han har med seg bassgitaren sin som han legger i baksetet på bilen min. Han forteller meg ganske tidlig av bilturen at han har satt opp en liten plakatt på veggen i øvingslokalet med spørsmål om jeg kan få lov til å se og høre på, men på dette tidspunktet er det veldig uklart om dette er noe alle i bandet synes er greit⁹.

Men etter denne informasjonen sier ikke Terje noe mere. Terje virker på meg som litt ekstra stille og rolig i dag. Dette var for så vidt noe som jeg også reflekterte over både under og etter første bilturen jeg hadde med Terje, men denne gangen synes jeg kanskje det er mer påfallende. Hvor mye jeg som person og/eller den rollen (forsker rollen) jeg innehar i forhold til han spiller inn på hans adferd er vanskelig å bedømme. Spørsmål fra meg av typen «har du det bra?» blir besvart med enstavelserord. For å få i gang praten og for kanskje og «myke» opp stemningen, som er påfallende stille, så tenker jeg at vi kan prate om noe jeg vet Terje er veldig interessert i, nemlig musikk. Moshuus (2004) mener at samtaler med utgangspunkt i de unges egne erfaringsunivers, har et større potensial for å få innsikt og viktig informasjon om deres livssituasjon og vurderinger (Moshuus i Lidèn og Sandbæk, 2009:13).

Derfor spør jeg Terje om hvilket band han mener var foregangs bandet for det vi kjenner som Emo-stilen? «Jeg mener det var *My Chemical Romance*, selv om det ikke var det bandet jeg hørte på» svarer Terje.

Og dermed er praten i gang. Terje forteller om band som han mener er bra og band han mener er for barnslige, som han mener passer best for 12-13 år gamle jenter. MCR er et av disse barnslige bandene mener Terje. Masse navn på band jeg aldri har hørt om blir gjenstand for en slags evaluering fra Terje. Bra eller barnslig musikk er hovedinndelingen og slik fortsetter praten en stund.

⁹Det hører med til historien at jeg ikke fikk lov å være tilstede under øving.

5.4.1 «Emo» lokalt og «Emo» andre steder II

Når dette temaet «dør ut» spør jeg Terje om hvor og når Emo-gjengen møtes her i distriktet? Terje forteller:» *Jeg var i Oslo i helga. Der møtte jeg masse Emoer på Oslo S. De har liksom et konkret sted å henge. Det har ikke vi her i distriktet. Vi møtes stort sett på de ulike kjøpesentrene som finnes rundt omkring. Men det er ikke til faste dager eller tider, selv om det gjerne ofte blir etter skoletid.*

Terje fortsetter: *Men jeg tror ikke det er så forskjell på miljøet her hvor jeg bor eller i resten av Norge eller i resten av verden for den del. Bestevenninna mi var i Tyskland, og som i Oslo på Østbanehallen, så var det ett «Emo-hjørne» der også.*

Men uansett hvor du bor i verden så kan man forvente å bli jaget ut av en Securitas vakt, uten noen spesiell grunn. Men det spørs hva det er selvfølgelig. Av det jeg har erfart med å være med de folka, så er det at stort sett så dreier det seg om musikk, henge med hverandre og hjelpe hverandre i enkelte situasjoner, litt sånn «psykolog greier». Men mest av alt så handler det om å ha det gøy sammen.»

Emo-identiteten går på tvers, ikke bare av kommune og fylkesgrenser, men også på tvers av landegrenser. Fellesskapsfølelsen er av stor betydning uansett geografisk tilhørighet.

Opplevelsen av og både forstå og å oppleve seg forstått, er viktig. Det å bli oppfattet som «alle andre», kan gi en følelse av å være likeverdig. Dette er motsatt av Goffman (2010:83), som mener at jo mer et individ identifiserer seg med de normale jo mer fjerner han seg fra de med samme stigma som han selv. Han kan se og ta avstand til det han ser av de stigmatiserte, samtidig som han kan kjenne på skam fordi han gjør det og fordi han selv har det samme stigma. Terje søker seg kanskje frivillig til de med samme uttrykk som han selv, fordi det er disse han identifiserer seg med og ønsker å oppleve fellesskap sammen med?

Den overreaksjonen som Terje beskriver når han sier « uansett hvor du bor i verden så kan man kan forvente å bli jaget ut av en Securitas vakt», er noe Lidèn og Sandbæk (2009)også forteller om i sin rapport om ungdomsgjenger. De mener at overreaksjoner som måtte komme fra politi og samfunnet kan gjøre at flere slutter opp om gjengen fordi slike reaksjoner fra omverden, eller det jeg kaller, de som står utenfor, både vil skape og styrke gjengfellesskapet. Her ser man igjen en form for dikotomisering, men med andre fortegn enn da jeg brukte samme begrepet for å analysere Agnetha sin beskrivelse av «de normale» og «de utenfor» da hun snakket om «klikker» i det norske skole-miljøet.

Agnetha brukte begrepet «de normale» om de som hadde samme eller lignende uttrykk som hun selv var bærer av, og så brukte hun begrepet « de utenfor» om de svartkledde. Her blir «de utenfor» politi, Securitas vakter og de «normale» i samfunnet. Mens Terje og Emo-gjengen han tilhører er de som er «innenfor». Det blir «in» å være innenfor gjengen og tilhøre noe annet enn majoritetskulturen som er sammenfallende med Gelder (2005) som mener at det er tradisjon for subkulturer å stå i opposisjon til storsamfunnet.

Gruppeidentifisering blir skapt gjennom ulike former for å gjøre seg synlige (Lidèn og Sandbæk, 2009), noe Emo-miljøet må sies å gjøre ved hjelp av uttrykket sitt gjennom hår, klær og sminke. Også i tråd med Lidèn og Sandbæk (2009) blir Emo-uttrykket en måte å skape sosiale grenser på. En «dette er oss» formidling. Terje forteller at mest av alt så handler det om å ha det gøy sammen. Slik jeg tolker det handler det om vennskap. Vennskap som innebærer å dele positive opplevelser (musikk), men også å ta vare på hverandre, eller som Terje sier det « å hjelpe hverandre i enkelte situasjoner, litt sånn psykolog greier».

5.4.2 «Emo» og selvskading III

På dette tidspunktet ønsker jeg å ta opp tråden fra forrige gang jeg og Terje møttes, og sier: Forrige gang vi møttes så sa du at du ikke skjønnte hvor det ryktet om «Emo» og selvskading kom fra. Kan du si noe mer rundt det? Terje tenker seg om før han svarer: *«Jeg tror det må være at noen wannabe Emoer har kuttet seg for å få oppmerksomhet. Det kan jo hende at de var deprimerte altså, men at ved å gjøre sånn så fikk de enda mer oppmerksomhet. Men det er ikke normalt for den gjengen jeg vanker med».*

Selvskading blir igjen årsaksforklart med et oppmerksomhetsmotiv men også med et motiv som er å hente fra psykiatriens verden. Terje sier noe om depresjon som en mulig bakenforliggende årsak. Men det blir også fremstilt som noe som ikke skjer. I hvert fall ikke som noe «normalt» som skjer i den gjengen Terje er med i, ifølge han selv. Det ligger et paradoks i hele dette utsagnet. Har Terje en intensjon om å «finpusse» «Emo» sitt rykte omkring selvskading, eller i det minste skape en usikkerhet for meg som står utenfor miljøet men som gjerne vil se litt inn? Jeg er tross alt en fremmed for Terje som jeg allerede har vært inne på, og det er igjen nærliggende å tenke på den personlige identiteten og informasjonskontroll.

Hvor mye og hva bør jeg få vite? Og hva vil den informasjonen gjøre med mitt syn på Emo-miljøet og dermed også på Terje? «Sossene» jeg snakket med i kapittel 4 mente at Emo-miljøet var så "hemmelig". I den grad denne påstanden har rot i virkeligheten, er det i så fall en måte å beskytte seg på for å unngå ytterligere mer stempling og der igjennom et enda sterkere stigma? Er selvskading og dets eventuelle omfang en sånn type «hemmelighet» som jeg utenfor helst ikke bør vite noe om siden jeg får en sånn tvetydig informasjon fra Terje? Hvis en drar paralleller til kriminelle gjenger som for eksempel Hells Angels, som er kjent for blant annet narkotika og prostitusjons virksomhet, så inngir dette en type "respekt" som for mange kanskje handler om en frykt for medlemmene i disse og lignende gjenger? De begår ulovligheter som er i strid med juridiske lover og regler. Det gjengmiljøet som Terje derimot er en del av, og som ikke gjør handlinger som er i strid med lovverket, ihvertfall hvis jeg skal ta utgangspunkt i den informasjonen jeg har fått både fra utsiden og fra innsiden, inngir hverken respekt eller frykt fra de uten dette uttrykket. Stigmaet som henger ved Emo-miljøet om selvskading er derimot, sett med storsamfunnets øyne, noe en kanskje ville kalle for en etisk "ulovlighet" som kanskje kan trigge "stakkars deg" følelsene eller trigge på følelser som går mer i retning av å se på slike handlinger som nærmest patetiske fra de utenfor miljøet?

Plutselig ringer mobilen til Terje. Jeg skjønner ut av samtalen at det er en av band-medlemmene som lurere på hvor det blir av Terje. Terje svarer «*ja da ja da, jeg er der ganske snart*». Telefonsamtalen varer ikke lenge, og jeg sier til Terje at han må vise meg hvor øvingslokalet er. Det ligger ikke langt unna der hvor vi befinner oss, så etter litt «til høyre», «til venstre» og «rett frem» er vi der. Terje ser litt forsiktig mot meg og sier «*tusen takk for at du kjørte meg*». Jeg smiler og ønsker han lykke til på øving. Terje går ut av bilen og tar med seg bassgitaren sin som han la i baksetet og roper «*hadet*» i det han lukker bildøren og går.

5.5 Oppsummering:

Vi har gjennom fire bilturer fått vite litt om hvordan dette «hemmelige» Emo-miljøet fungerer i en lokal kontekst. Kristian og Terje har gjennom sine ulike historier fortalt hvorfor «Emo» har vært og er en viktig status for dem. Goffmans(1992) tilnærming til identitet er et nært samspill mellom individ, gruppe og samfunn. Et stigma er en uønsket forskjellighet fra det som er den rådende norm i samfunnet slik Goffman(2010:44) beskriver det. De forteller oss at de gjennom sitt valg av uttrykk, om enn med ulike motiv, vil vise samfunnet utenfor Emo-miljøet at de har en ønsket forskjellighet fra majoritetskulturen. Denne felles identiteten som «Emo» gir, både bekreftes og trues i sosiale situasjoner og møter(Goffman, 1992). Den bekreftes innad i Emo-miljøet, mens den blir truet og stigmatisert, slik Goffman(2010:69) definerer stigma, av storsamfunnet utenfor miljøet. "Emo" blir et kollektivt svar på stigma? Miljøet disse to tilhører, som de selv omtaler som en gjeng, blir beskrevet, ikke bare av Kristian og Terje, men også av «sossene», som et inkluderende miljø som er åpent også for ungdom uten Emo-uttrykket. Det blir beskrevet som et miljø med flere grupperinger og nokså jevnt fordelt hva angår kjønn. Dette er nesten motsatt av rapporten til Lidèn og Sandbæk(2009) hvor de pekte på at det ble satt omtrent likhetstegn mellom gjenger og menn. Aldersmessig er de fleste fra ca.13 til ca.18 år. Likeså blir det fremstilt som et fredelig miljø, hvor det mest dramatiske som skjer er baksnakking. Dette i kontrast til ryktet Emo-miljøet har på seg som et sted hvor det skjer (mye) selvskading. Både Kristian og Terje tok mer eller mindre avstand fra denne påstanden. Når jeg skriver mer eller mindre er det fordi de hverken avkreftet det eller bekreftet det. Det ble «pakket inn» i utsagn som «det er ikke typisk for det miljøet jeg er med i» eller «det må være folk som ønsker oppmerksomhet». Om disse utsagnene var ment som en «avledningsmanøver» (informasjonskontroll) overfor meg som utenforstående, uten Emo-uttrykk, kan være en mulighet. En annen mulig fortolkning kan være at for Kristian og Terje så er selvskading noe fjernt som de ikke opplever eller har opplevd i tiden de har vært en del av Emo-miljøet.

6 Avsluttende oppsummering:

Min problemstilling var:

I hvilken grad kan reproduksjonen av det ungdomskulturelle uttrykket «Emo» lokalt forstås, med referanse til Ervin Goffmans begrep «stigma» og Howard Beckers begrep om «stempling»?

Og i forlengelse av dette; hvilke samspill kan vi se mellom hvordan ungdomsidentiteten «Emo» oppfattes av unge som ser den utenfra og unge som identifiserer seg med uttrykket?

Man kan kanskje spørre seg om ungdoms identitetsdannelse foregår på nye måter i det samfunnet vi lever i dag? Ungdom med uttrykket "Emo", har selv valgt å være annerledes og kanskje knytter de denne annerledesheten til å gi de en meningsfull og potent identitet?

Det som er særegent med ungdomsårene, er at en i den fasen i mye sterkere grad har en bevissthet om sitt eget identitetsprosjekt. De unge har nå større frihet til å velge hvem de vil være sammen med, hva de ønsker å gjøre med livet sitt, utdanningen sin, fritidsinteressene sine, forholdet til familien eller sin totale livsstil (Aagre 2003:72). Til tross for dette positive «budskapet» som forteller oss om et raust og inkluderende samfunn tuftet på demokratiske verdier som favner bredt, (Aagre, 2003:73) om identitetsforvirring. En slik type forvirring kan ha to årsaker. Den ene kan handle om en generell usikkerhet på egne evner, på sosial tilhørighet og på nære relasjoner. Den andre forvirringen handler om hvordan uløste identitetsoppgaver i ungdomstiden kan være med på å skape skjøre punkter i et menneskes egoidentitet senere i livet (Erikson i Aagre, 2003: 73). I denne avhandlingen er det den første forvirringen som er blitt viet oppmerksomhet og da kanskje særlig i forhold til den sosiale tilhørigheten og tro på egne evner. Blir Emo som uttrykk et nødrops fra ungdom som av en eller flere grunner ikke klarer eller orker samfunnets krav om den individuelle selvdyrkingen hvor «the sky is the limit» hva angår hvor langt du kan nå bare du utnytter og vet å utnytte alle de muligheter som finnes?

Det kanskje største paradokset er at vi på den ene siden snakker høylytt om en ivaretagelse og en dyrking av det individuelle, samtidig som vi kanskje aldri før har satt så mange merkelapper på mennesker, og da kanskje særlig på mennesker som av en eller annen grunn skiller seg ut fra «A4» normen. Satt veldig på spissen får kanskje barn og unge i dag mere Ritalin (ADHD medisin) enn vitaminer? Samfunnet har fått en slags nulltoleranse for nær sagt den minste adferd som avviker fra det konforme. Og det må medisineres bort. Hva da med uttrykk i form av klær, hår og sminke som avviker fra det konforme? Reagerer samfunnet negativt fordi det oppleves provoserende? Eller er det skremmende? Er det i såfall skremmende fordi det for veldig mange er et fremmed uttrykk? Eller kanskje litt av alt dette? Og når noe oppleves både provoserende, skremmende og fremmed blir kanskje gjerne merkelapper tildelt for på den måten å skille «oss» fra «dem»? De avviksorienterte begrepene stigma og stempling passer godt inn her. Vi har sett hvordan Emo- relatert stigma kommer til uttrykk hos «Sossene» som en miskrediterende egenskap slik Goffman (2010) legger i begrepet stigma. Mens det hos ungdom med Emo-uttrykk kommer frem som et uttrykk som det også knytter seg positive opplevelser med å ha. Fordi det å velge uttrykket "Emo" gir blant annet adgang til et fellesskap bestående av andre med samme identitet. Når jeg skriver om "valg" av uttrykk i forhold til å bære Emo-uttrykket, er det kanskje ikke valg i ordets egentlige betydning? Kristian og Terje gav to ulike forklaringer bak sitt valg av uttrykket "Emo". Hvor det ene motivet hadde sin forklaring i en "følsom" personlighet og det andre motivet ble forklart som at "det var et tøft uttrykk". Men hadde guttene et reelt valg? Kom valget på bakgrunn av at de allerede før valg av uttrykk hadde kjent på følelsen av å være utenfor "normal" miljøet? Kunne de blitt med i hvilken som helst annen gjeng? Becker sier at følelsen av å være avviker er reell når personen opplever å bli offentlig avslørt som avviker. Endringen legger føringer på personens rolle i omgivelsene (Becker 2005:50). Var Kristian og Terje allerede blitt avslørt som avvikere og ut fra dette valgte rollen som "Emo"?

Mange av de internasjonale ungdomskulturene uttrykker seg gjennom ulike musikalske stilarter eller sjangere. I etterkrigstidas ungdomsoffentlighet har særlig musikkbaserte ungdomskulturer spilt en viktig rolle gjennom å skape identifikasjonsobjekter og symbolske uttrykk for subkulturer, livsstiler og verdier (Vestel mfl. 1997, i Heggen og Øia, 2005). Tilknytningen til en subkultur er på mange måter altoppslukende. I Emo-miljøet kan det likevel se ut til at noen av dets medlemmer går litt ut og inn av denne tilknytningen litt avhengig av kontekst? Det blir sagt fra medlemmer på innsiden av miljøet at uttrykket i gitte situasjoner blir «tonet ned», mens det i andre situasjoner blir «tonet opp». Det blir også sagt fra innsiden av miljøet at "Emo" er en livsstil. Ved å se på Gelder (2007) igjen så sier han at medlemmene i en subkultur beveger seg ut av hjemmet og inn i en sosial tilhørighet i en gruppe. Denne sosiale tilhørigheten tolker jeg som at det både betyr at du er medlem i en gjeng og at en forlengelse av dette medlemskapet for en del utgjør selve livsstilen. Til slutt vil jeg vende tilbake til Becker (2005) som også skriver noe om motivet for selvvalgt ikke-konformitet. Han mente at slike valg ofte ble belyst og forklart fra to perspektiv. Ett psykologisk og ett sosiologisk. Det psykologiske perspektivet forklarte selvvalgt avvik som behov som tidligere i en persons liv ikke var blitt tilfredsstilt, mens det fra et sosiologisk perspektiv ble forklart ut fra de mange krav samfunnet har som kunne være vanskelig å innfri. Etter mine møter med guttene innenfra Emo-miljøet, så gjaldt kanskje begge forklaringsmodellene? Kristian sitt motiv for å velge uttrykket «Emo» lå i hans følsomme natur gav han uttrykk for, som jeg har vært inne på. Og miljøet ble av begge guttene omtalt som et inkluderende og åpent miljø hvor til og med «Sossene» var velkommen. Som jeg også allerede har vært inne på når det gjaldt Terje sitt motiv for å velge akkurat dette uttrykket, så ble det fra hans side forklart i at han syntes det var et «tøft» uttrykk. Igjen med forbehold, for begge disse guttenes del, at vi kanskje ikke snakker om et valg i ordets rette betydning, slik man for eksempel kan velge om man vil ha bløtekake eller sjokoladecake. Kunne dette også være Terje sin måte å si «nei takk» til samfunnet og alle dets krav i forhold til konformitet, som også til tider kan være et veldig motstridene krav? «Vi skal dyrke det individuelle, men du må passe på å ikke bli for mye individuell, da er du en avviker»!

Litteraturliste

- Andrews, Therese & Vassenden, Anders (2007), *Snøballen som ikke ruller. Utvalgsproblemer i kvalitativ forskning*. Sosiologisk tidsskrift, 15, 151–163.
- Becker, Howard (2005), *Outsidere: studier i avvigelsens sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag
- Befring, Edvard (2007): *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. Oslo: Det Norske Samlaget
- Clarke, John, Hall Stuart, Jefferson Tony & Roberts Brian (1991) “*Subcultures, cultures and class*”. I: *Resistance through Rituals. Youth subcultures in post-war Britain*. London: Harper Collins Academic.
- Eriksen, Thomas Hylland (1997), *Flerkulturell forståelse*. Oslo: TANO Aschehoug.
- Eriksen, Thomas Hylland (2008), *Røtter og føtter. Identitet i en omskiftelig tid*. Oslo: Aschehoug Forlag.
- Fangen, Katrine (2004), *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget
- Gelder, Ken (2005), “*Introduction to part two*” i Ken Gelder (red.) *The Subcultures Reader*. New York: Routledge.
- Gelder, Ken (2007), *Subcultures – Cultural histories and social practice*. New York: Routledge.
- Goffman, Erving (1986), *Frame analysis an essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Goffman, Erving (1992), *Vårt rollespill til daglig; en studie i hverdagslivets dramatikk*. Oslo: Pax Forlag
- Goffman, Erving (2010), *Stigma, Om avvigerens sociale identitet*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur
- Greenwald, Andy (2003), *Nothing Feels Good: Punk Rock, Teenagers, and Emo*, New York: St.Martin`s Press
- Hammersley, Martin & Atkinson, Paul (1996), *Feltmetodikk. Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Forlag
- Hebdige, Dick (1983), *Subculture, The Meaning of Style*, London: Methuen

- Kraft, Siv Ellen (2005), *Den ville kroppen. Tatovering, piercing og smerteritualer i dag*. Oslo: Pax forlag.
- Kvale, Steinar (2006), *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Forlag
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009), *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Lidèn, Hilde & Sandbæk, Miriam Latif (2009), *Ungdomsgjenger – en kunnskapsstatus*. ISF-rapport 2009:8
- Lucky, Jerry (2008), *The Progressive Rock Handbook*. London: Apogee Books
- Løvland, Anne (2007), *På mange måtar – samansette tekstar i skolen*, Bergen: Fagbokforlaget
- Moshuus, Geir (2004), «Samtale med Aki. Det jeg lærte av å lære om gangsta-rap». I: Lidèn, Hilde & Sandbæk, Miriam Latif (2009), *Ungdomsgjenger- en kunnskapsstatus*. ISF-rapport 2009:8
- Moshuus, Geir m.fl., (2010), *Verdighetsforvaltning i liv på grensen. En kvalitativ studie av barn og foreldre i familier med vedvarende lav inntekt*. NOVA Rapport 16/10.
- Prieur, Annick (2004), *Balansekunstnere. Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*. Oslo: Pax Forlag
- Sandberg, Sveinung & Pedersen, Willy (2010), *Gatekapital*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Scott, Lydia & Chur-Hansen, Anna (2008), *The mental health literacy of rural adolescents: Emo subculture and SMS texting*. Australia: Taylor & Francis
- Simon, Leslie & Kelley, Trevor (2007), *Everybody Hurts: An Essential Guide to Emo Culture*. New York: HarperCollins Publishers
- Skatvedt, Astrid (2009), *Alminnelighetens potensial. En sosiologisk studie av følelser, identitet og terapeutisk endring*. Akademisk avhandling, Universitetet i Oslo, Oslo
- Thagaard, Tove (1998). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget.

- Thagaard, Tove (2003), *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Thornton, Sarah (1997), *The Subcultures Reader*. London: Routledge
- Thornton, Sarah (2005 [1995]), "The Social Logic of Subcultural Capital". I: Ken Gelder (red.) *The Subcultures Reader*. (184-192) London: Routledge
- Vestel, Viggo et al. (1997), *Ungdomskulturer og Narkotikabruk*. NOVA Temahefte nr.1/97. Norsk institutt for forsknings om oppvekst, velferd og aldring, Oslo I: Heggen, Kåre & Øia, Tormod (2005). *Ungdom i endring: Mestring og marginalisering*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Vestel, Viggo (2010), *Selvskading og selvterapi blant emo/alternative i "Torsby", Norge*. Upublisert manuskript.
- Willis, Paul (1990), *Common Culture*, Buckingham, UK: Open University Press.
- Ystgaard Mette, Reinholdt Nils Petter, Husby Jorulf. & Mehlum Lars.(2003), '*Villet egenskade blant ungdom*, Tidsskrift for Den norske lægeforening, Vol. 123, Nr. 16, ss. 2241-2245.
- Aagre, Willy (2003), *Ungdomskunnskap, hverdagslivets kulturelle former*. Bergen: Fagbokforlaget

Litteratur fra internett:

<http://no.wikipedia.org/wiki/Emo> (Hentet 31.05.11)

<http://no.wikipedia.org/wiki/Soss> (Hentet 04.01.12)

<http://no.wikipedia.org/wiki/Janteloven> (Hentet 05.01.12)

http://no.wikipedia.org/wiki/Death_Metal (Hentet 28.02.12)

http://no.wikipedia.org/wiki/My_Chemical_Romance (Hentet 11.03.12)

http://no.wikipedia.org/wiki/Tokio_Hotel (Hentet 15.03.12)

<http://wikipedia.org/wiki/Generasjon> (Hentet 15.03.12)

Sean Michaels (22.07.2008). *Russia wages war on emo kids*. The Guardian. Hentet 15.03.12, fra guardian.co.uk/music/2008/jul/22/russian.emo

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (2012). Personvernombudet for forskning. Hentet 20.03.12 fra www.nsd.uib.no

Alexander Fredriksen (14.03.2007). *Norsk black metal uten arvtakere*. Hentet 28.03.12 fra NRK, <http://www.nrk.no/kultur-og-underholdning/1.2039242>

Anna Mortensen og Katrine Kuhberg (28.10.2009). *Stil: Emo, Goth, scene*. Hentet 31.03.12 fra [http://www.viunge.dk/Mode/Hot or Not/Stil_Emo_goth_scene.aspx](http://www.viunge.dk/Mode/Hot%20or%20Not/Stil_Emo_goth_scene.aspx)

Vedlegg

Forsiden er hentet fra en Emo-side på Facebook kalt «Immortality EMO» Hentet 3.5.2012

Prosjekt nummer hos NSD: 27483

Geir H. Moshuus
Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Telemark
Postboks 203
3901 PORSGRUNN

Vår dato: 02.08.2011

Vår ref:27483 / 3 / SSA

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 24.06.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

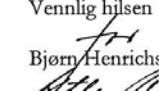
27483	<i>Livet mitt er en eksamen i smerte</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Telemark, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Geir H. Moshuus</i>
<i>Student</i>	<i>Anne Grete Lund</i>

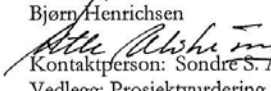
Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Kontaktperson: Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 25 83

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Anne Grete Lund, Klyvebekkveien 9, 3920 PORSGRUNN

Sondre S. Arnesen

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. klyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet kan ikke se at det i dette prosjektet behandles personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, eller at det opprettes manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger. Prosjektet vil dermed ikke omfattes av meldeplikten etter personopplysningsloven.

Det tas høyde for at det kan fremkomme indirekte personidentifiserende opplysninger i forbindelse med intervju, men da vi verken kan se at intervjuene skal tas opp på bånd og behandles på eller overføres til en datamaskin, vil denne behandlingen ikke være omfattet av meldeplikten.

Personvernombudet legger til grunn at man ved transkripsjon av intervjuer eller annen overføring av data til en datamaskin, ikke registrerer opplysninger som gjør det mulig å identifisere enkeltpersoner, verken direkte eller indirekte. Alle opplysninger som behandles elektronisk i forbindelse med prosjektet må være anonyme. Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken direkte gjennom navn eller personnummer, indirekte gjennom bakgrunnsvariabler eller gjennom navneliste/koblingsnøkkel eller krypteringsformel og kode.